

ÜLEVAADE
„EESTI SPORDIPOLIITIKA
PÕHIALUSTE AASTANI 2030”
ELLUVIIMISEST 2020. AASTAL

SISUKORD	3
Sissejuhatus	4
1. Hetkeolukorra ülevaade	6
2. Olulised arengud ja tegevused	
2.1. Liikumisharrastuse edendamine mõjutab otseselt riigi majandust ja siseturvalisust	15
2.2. Minuomavalitsus: enamik valdu ja linnu osutab sporditeenust keskmisel tasemel	28
2.3. COVID-19 põhjustatud eriolukorra tõttu eraldati spordile toetust pea 13 miljonit eurot	35
2.4. Linnade ja valdade otsused mõjutavad otseselt ka tippporti	42
2.5. Eesti seisab mitmel rindel spordiaususe eest	48
3. Vaade tulevikku	50

Lisa 1. „Eesti spordipoliitika põhialused aastani 2030“ eesmärkide saavutamiseks ellu viidud ministriumide ja spordiorganisatsioonide esitatud tegevused perioodil 01.01.2020–31.12.2020.

SISSEJUHATUS

Vabariigi Valitsus kiitis spordivaldkonna visioonidokumendi „Eesti spordipoliitika põhialused aastani 2030“¹ (edaspidi „Sport 2030“) heaks 12. jaanuaril 2015, Riigikogu võttis selle vastu 18. veebruaril 2015. Spordivaldkonna pikaajaline strateegiadokument määrab kindlaks Eesti spordipoliitika visiooni, üleriigilised eesmärgid ja prioriteetsed arengusuunad. „Sport 2030“ kohaselt on sport ja liikumine kõikide demograafiliste ja sotsiaalsete sihtgruppide tegevuse tervistava, hariva, meelelahutusliku ning sotsiaalse toimega osa, mis mitmekesistab kultuuri ja noorsootööd ning panustab lõimumisse, tööhõivesse ja majandustegevusse.

Tulevikuvaates vastab eestimaalaste vaimne ja kehaline tasakaal ning heaolu aastal 2030 Põhjamaade tasemele ning Eestis on kasutada kehalist aktiivsust soodustav elukeskkond koos kaasnevate teenustega, mis toetavad inimeste tervena elatud eluiga, eneseteostust ja majanduskasvu. Üleriigilise eesmärgina on dokumendis „Sport 2030“ sõnastatud, et liikumisel ja spordil on oluline ning kasvav roll eestimaalaste elujõu edendamisel, elukeskkonna rikkuse loomisel ja Eesti riigi hea maine kujundamisel.

Üldeesmärgi saavutamist kavandatakse nelja prioriteetse arengusuuna abil:

- 1) valdav osa elanikest liigub ja spordib;
- 2) liikumine ja sport on tugeva organisatsiooniga oluline majandusharu ning tööandja;
- 3) liikumine ja sport on vaimsuse, sidususe ja positiivsete väärtushinnangute kandja;
- 4) Eesti on rahvusvahelisel tasemel tulemuslikult ja väärikalt esindatud.

„Sport 2030“ on aluseks kõikide spordivaldkonna tegevuste kavandamisele. Kultuuriministeerium kui spordi eest vastutav ministeerium, aga ka teised ministeeriumid planeerivad „Sport 2030-s“ nimetatud tegevuste elluviimist strateegiliste dokumentide ning riigieelarve strateegia kaudu.

Oluline osa dokumendis „Sport 2030“ kokku lepitud põhimõtetest eeldab järjepidevat ja planeeritud tegevust ning tulemusi ei ole võimalik mõõta iga kalendriaasta kaupa. Käesolev ülevaade toob esile eelkõige need uued tegevused, mida riik ja spordiorganisatsioonid viisid ellu perioodil 01.09.2019–31.12.2020 või milles toimus varasemaga võrreldes oluline edasimineku. Kuna „Sport 2030“ on valdkondadeülene dokument, on ka see aruanne valminud koostöös teiste ministeeriumide ja paljude spordivaldkonna organisatsioonidega.

Eelmise aruande tuleviku väljavaates kirja pandud sammudest on tänaseks realiseeritud mitmed punktid. Liikuma Kutsuva Kool on jõudnud 31.12.2020 seisuga umbes 120 kooli, regionaalsete tervisespordikeskuste toetamise programmi raames on mitmed keskused saanud uue tehnika, valgustuse, rajad või kunstlume tootmise võimekuse, 01.03.2020 jõustusid spordiseaduse muudatused, mis käsitlesid sportlasestipendiumi, sportlasetoetuse ning dopingule kallutamist. Spordipahede vastu võitlemiseks on Eesti Olümpiakomitee asutanud Eesti Antidopingut ja Spordieetika Sihtasutuse.

Samas tuleb jätkuvalt lähiaastatel tähelepanu pöörata valdkondade vahelise koostöö efektiivsemaks muutmisele liikumisaktiivsuse tõstmisel, treenerite töö väärtustamiseks on

¹ <https://www.riigiteataja.ee/akt/320022015002>

vaja koos spordiorganisatsioonidega viia nende palgad Eesti keskmisele tasemele. Eesmärgi saavutamiseks on vaja järgnevatel aastatel suurendada treenerite tööjõukulu toetuseks riigieelarvesse ette nähtud vahendite mahtu. Avaliku ruumi planeerimisel tuleb tõsta oluliseks igapäevast liikumist soodustavaid lahendusi. Spordi rahastamise reformi jätkuna tuleks Eesti Kultuurkapital ümber kujundada peamiselt liikumisharrastuse toetajaks. Selleks on vaja suurendada spordivaldkonna eelarvet. Saavutusspordi edendamiseks on vaja suurendada Team Estonia toetust järgmistel aastatel.

Kuna 2021. aastal toimuvad kohalike omavalitsuste valimised ning kohalikud omavalitsused on olulised spordivaldkonna toetajad, siis keskendub käesolev aruanne rohkem kohaliku tasandi spordile, tõstes fookusesse liikumisaktiivsuse, liikumisharrastuse ja spordi arendamine regionaalsel tasandil.

„Sport 2030“ punkti 9 kohaselt esitab Vabariigi Valitsus alates 2016. aastast igal aastal Riigikogule ülevaate strateegia elluviimisest. Vastavalt Vabariigi Valitsuse seaduse §-le 62 on sport Kultuuriministeeriumi valitsemisalas, mistõttu koostab ülevaate Kultuuriministeerium.

Aruanne koosneb kolmest osast: esimeses osas on kirjeldatud spordivaldkonna hetkeolukord ja olulised statistilised näitajad, teises osas tuuakse välja olulisemad muudatused ja suunad ning kolmandas osas keskendutakse järgmiste aastate prioriteetidele. Ülevaatega koos on esitatud ka lisa, mis sisaldab järjepidevaid tegevusi, mida on ellu viidud „Sport 2030“ eesmärkide täitmiseks.

Aruande elektrooniline versioon koos lisaga on leitav:
<https://www.spordiregister.ee/aruanne/>

1. HETKEOLUKORRA ÜLEVAADE

Sport on Eestis detsentraliseeritud ja põhineb omaalgatuslike vabatahtlike spordiühenduste tegevusel. Riigi ja kohalike omavalitsuste ülesanne on tingimuste ja eelduste loomine spordi harrastamiseks ning spordiorganisatsioonide roll on inimeste ühendamine, treeningute, võistluste, koolituste ja muu sisulise sporditegevusega seonduva korraldamine, lähtudes ühistest huvidest ja eesmärkidest.

Eesti spordi põhinäitajad 2020

2703

spordiorganisatsiooni

455

spordikooli

rahvusvahelistelt
tiitlivõistlustelt

192 114

organiseerunud
harrastajat

108 582

noort harrastajat

3693 treenerikutset **6263** treeneri töökohta **3554** spordiobjekti

Spordiorganisatsioonid

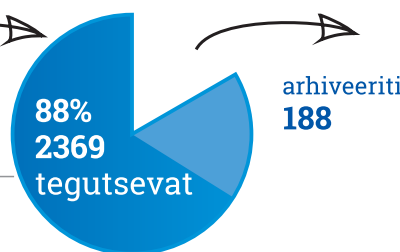
Eesti spordiregistris on 2703 spordiorganisatsiooni, kellest tegutsevaid on 2369 (88%) ja aktiivselt spordi harrastamisega tegelevaid 1819 (67%). Aasta jooksul lisandus 165 ja arhiveeriti 188 spordiorganisatsiooni.

Igapäevaselt
tegutseb spordi
heaks ligi
10 000
inimest.

2703

spordiorganisatsiooni

lisandus
165

arhiveeriti
188

Kokku on spordiorganisatsioonide tegevpersonali (juhid, treenerid ja muud töötajad) 9944 inimest. Kümne aastaga on spordipersonali arv tõusnud 55% võrra. Vahetult treeningtöö läbi viijana tegutseb 5657 inimest, seejuures on neist 29% hõivatud antud spordiorganisatsiooni juures ka muude ülesannetega. 68% personalist ei saa oma töö eest tasu. 42% personalist on naised. Personali arvuga üle 100 on kolm organisatsiooni, samas on enam kui poolte (51%) organisatsioonide personali arv alla kolme inimese.

Personali jaotus 2020.a

Juhid	neist vabatahtlikud	3029	3641	40%*
Treenerid	neist vabatahtlikud	2577	5657	72%*
Muud töötajad		1162	2305	17%*

* kasv võrreldes 2010. aastaga

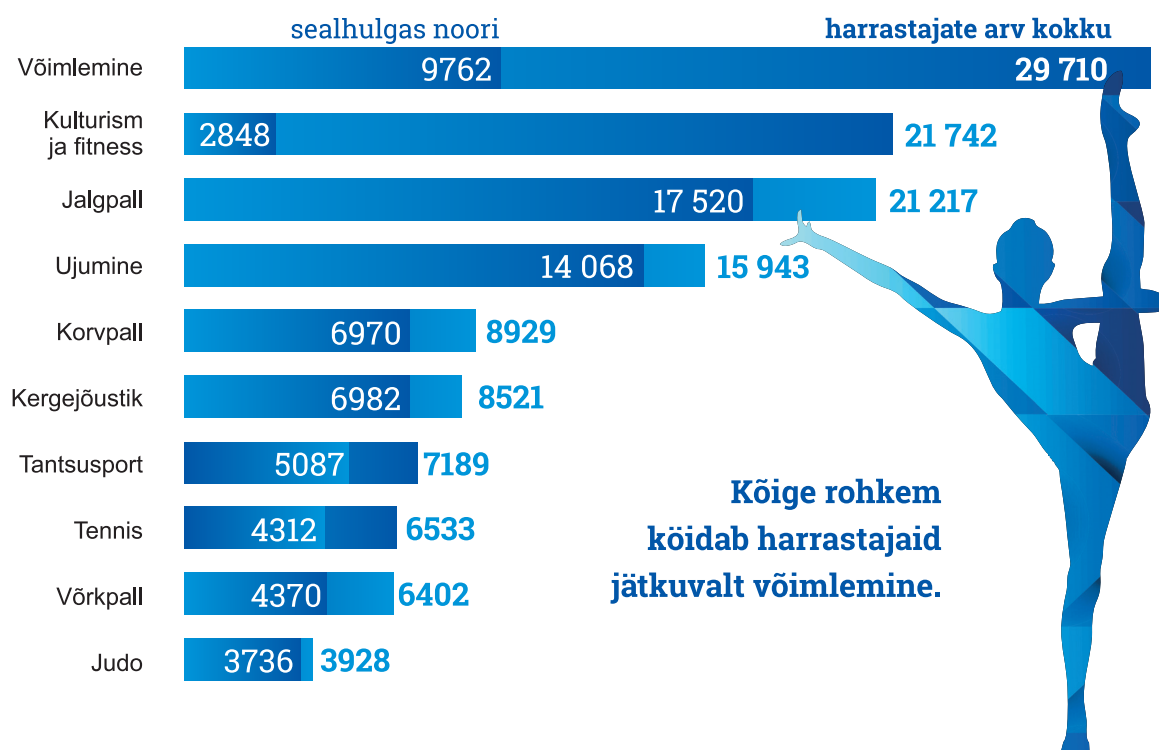
Harrastajad

Spordiorganisatsioonidega seotud harrastajate arv on 192 114. Võrreldes eelmise aastaga on kasv 7633 harrastajat ehk 4%. Mehed moodustavad harrastajaskonnast 58% (111 642) ja naised 42% (80 472). Noorte harrastajate osakaal on 57% (108 582).

76% osaleb treeningtegevuses hooajaks eelkomplekteeritud treeningrühmades või harrastaja individuaalplaani alusel. 23% harrastajatest on spordiklubidega seotud teenusepõhiselt ehk harrastaja sõlmib lepingu, mis võimaldab tal osaleda rühmatreeningus, kasutada personaal-treeneri teenust või kasutada spordiklubi infrastruktuuri iseseisvaks harrastamiseks. Kultuuris- mis ja fintessis ning golfis ületab teenusepõhiste harrastajate arv 90% taseme.

COVID-19 pandeemiast tingitud piirangud ei mõjutanud oluliselt harrastatavate spordialade jaotust – nii väli- kui sisetingimustes harrastatavate spordialade grupid kasvatasid osalejate arvu umbes 3%. Aasta jooksul võitsid kõige enam harrastajaid juurde võimlemine (3793) ning kultuurism ja fitness (1425). Harrastajaskond vähenes enim ujumises (-1490) ja jalgpallis (-714).

Top 10 spordialad

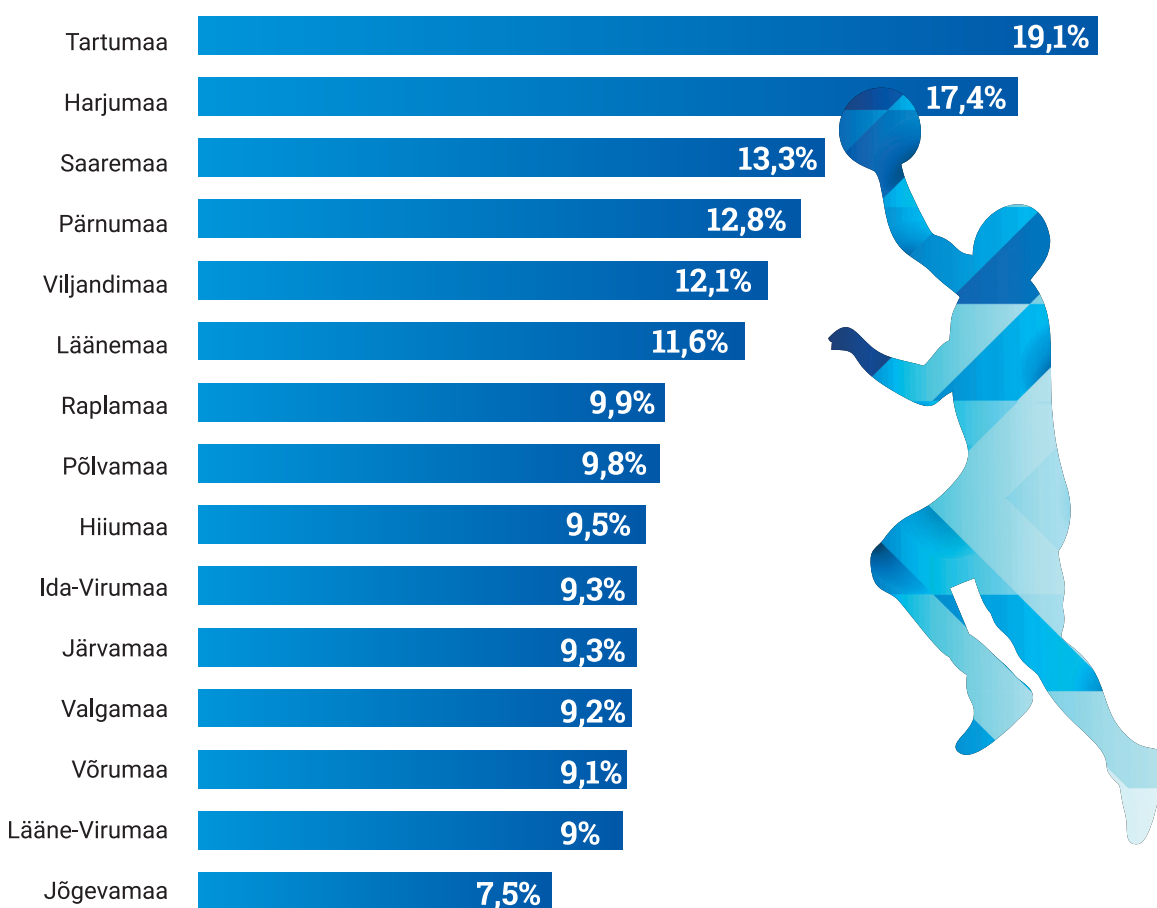

Viiendik Tartumaa harrastajatest on hõivatud klubidesse

14% Eesti elanikkonnast on hõivatud organiseeritud sporditegevuses. Kuues maakonnas on vähemalt iga kümnes elanik arvestuslik spordiharrastaja. Parim näit on Tartumaal, kus on spordiklubide tegevusse kaasatud 19% elanikkonnast. Pingerea lõpus on Jõgevamaa 7%ga.

Kümme aastat tagasi ületasid 10% künnise vaid Tartumaa, Harjumaa ja Hiiumaa. Dekaadiga on kõige rohkem harrastajaid lisandunud Tartumaale (juurdekasv 7% elanikkonnast), Harjumaale (6%), Saaremaale ja Viljandimaale (4%).

Harrastajate osakaal maakonna elanikkonnast

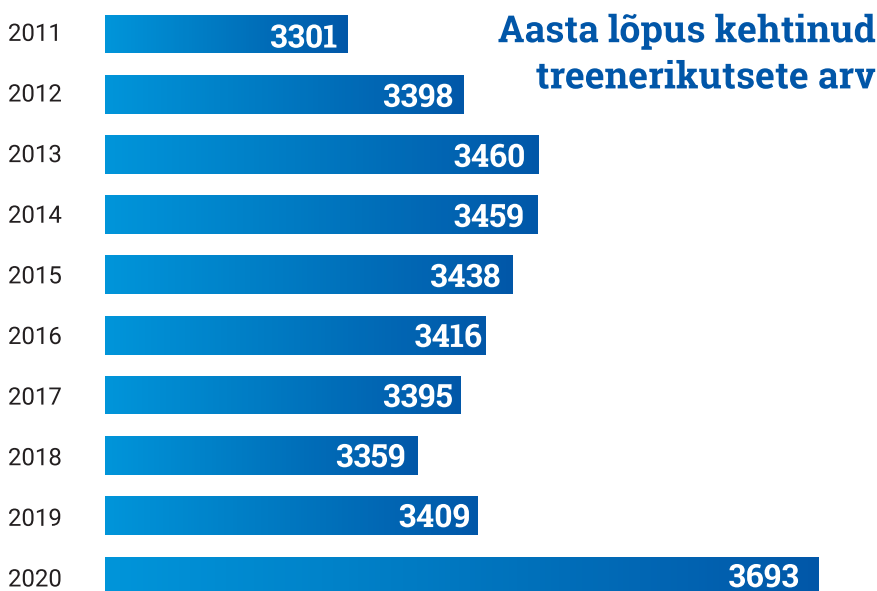

Treenerikutsete arv tõusuteel

Aasta lõpu seisuga oli kehtivate treenerikutsete arv 3693. Kui aastaid kokku näitaja 3300 ja 3450 vahel, siis 2020. aasta sügisel klaaslagi murdus – 22. detsembril fikseeriti rekordina 3693 kutset. Aasta jooksul omistati 1105 kutset, millest 424 olid taotlejad, kellel varem treenerikutse puudus.

Protsessi on mõjutanud treenerite toetus nii üleriigiliselt kui kohaliku omavalitsuse tasandil, spordialaliitude hoolikam tegevus ja koolitustoetused treenerikutse omandajatele. Oluline roll oli ka 2019. aasta lõpus alustatud kampaanial, mis juhtis tähelepanu kutse olemasolu olulisusele.

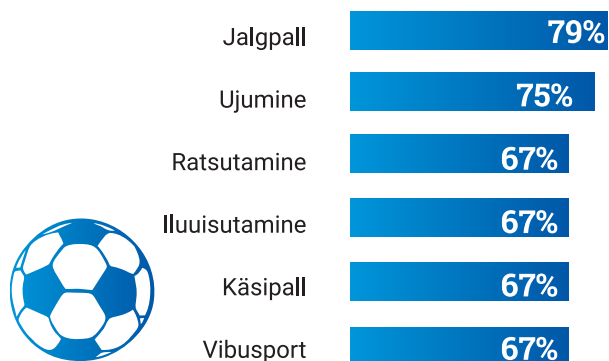

Üle poole treenerikutse omandajatest langevad esimese kutse järel süsteemist välja

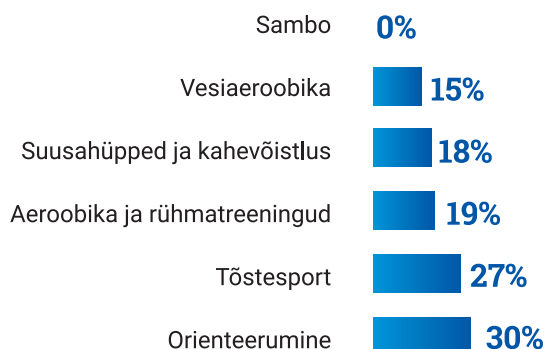
Aastatel 2010-2015 said esmakordselt kutse 2105 treenerit. Nendest 47% jätkas kutsesüsteemis pärase esmase kutse lõppu, kas kutsetaset säilitades või tõstes, kuid 53% juhtudest jäi esmane kutse ainsaks ja rohkem taotlusi pole treener esitanud.

Kõige rohkem oli loobujaid EKR 3. tasemel (59%) ja vanusegrupis kuni 20-aastat (69%) – noored inimesed leidsid endale väljakutse mujalt. Kui kutse taotleja tegutses juhendajana enne kutse saamist, siis loobus ainult iga kolmas ja kui tegemist oli tasulise töökohaga, siis vaid iga neljas taotleja. Treeneri sugu või sportlike tulemuste olemasolu väljalangemist ei mõjutanud.

Edukamad spordialad kutse säilitamise mõttes

Nõrgemad spordialad kutse säilitamise mõttes

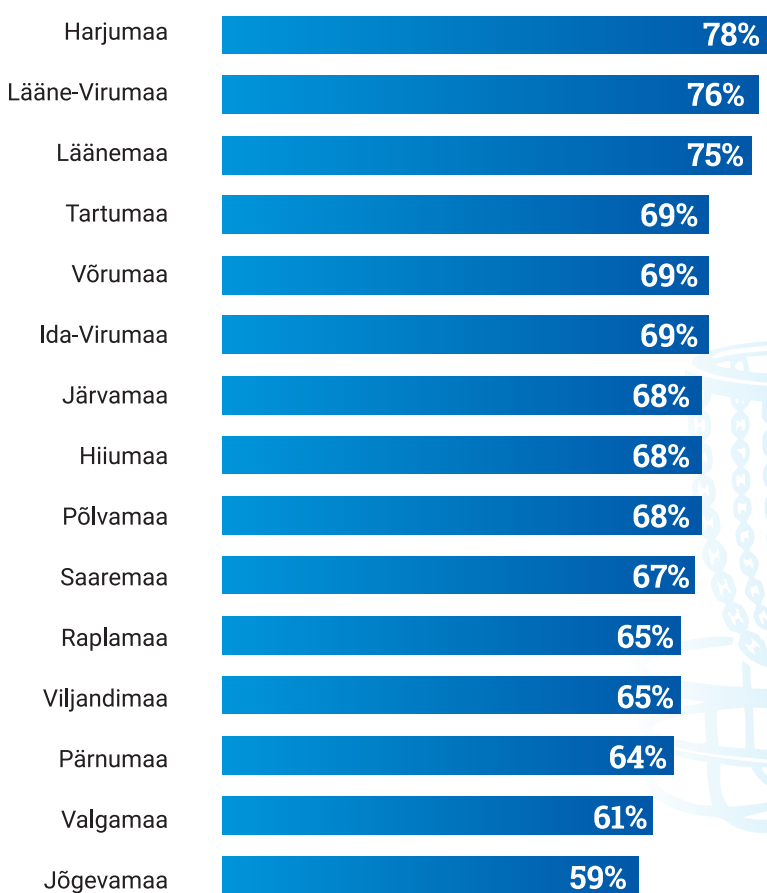

Spordiobjektid

Spordiregistrisse on kantud 5548 füüsilise sportimispaiga andmed. Väga hea tehniline seisukord on 36%, hea 35%, rahuldav 25% ja mitterahuldav 4% paikadest. Kolmveerand sportimispaikadest on vähemalt heas korras Harjumaal, Lääne-Virumaal ja Läänemaal.

Riigi või kohaliku omavalitsuse omandis on 80% ja eraomanduses 20% sportimispaikadest. Kui eraomanikele kuuluvates paikades on tehniline seisukord väga hea täpselt pooltel juhtudel, siis riigi või kohaliku omavalitsuse omandis olevatest paikadest vaid 32%.

Vähemalt heas korras sportimispaikade osakaal maakondade kaupa

Enamiku sportimispaikade tehniline seisukord on vähemalt hea.

Saavutussport

Eesti sportlased võitsid rahvusvahelistelt tiitlivõistlustelt 76 medalit, kuid COVID-19 pandeemia mõjutas märkimisväärselt rahvusvahelist võistluskalendrit. 68% planeeritud MM- ja EM-võistlustest noorte, juunioride ja täiskasvanute vanuseklassides ei toimunud. Võistlusalade kaupa vaadatuna jäid tiitlivõitjad selgitamata koguni 81% juhtudest. Tiitlivõistlused jäid täielikult pidamata 38 spordialal, sealhulgas ka meile varasemalt palju medaleid toonud sumos, castingus ja automudelispordi kiirusmudelitel. Eestis peetud rahvusvahelistest tiitlivõistlustest olid olulisemad autoralli MM-sarja etapp septembris ja iluuisutamise juunioride MM-võistlused märtsis.

Eesti meistrivõistluste korraldamist takistas pandeemia vähem – 29% võistlustest jäi pidamata ja meistreid ei selgunud 24% võistlusaladest. Kogu kohalike meistrivõistluste võistlusprogramm õnnestus läbi viia 33 spordialal.

Valdav osa rahvusvahelistest tiitlivõistlustest ja pea kolmandik Eesti meistrivõistlustest jäi ära.

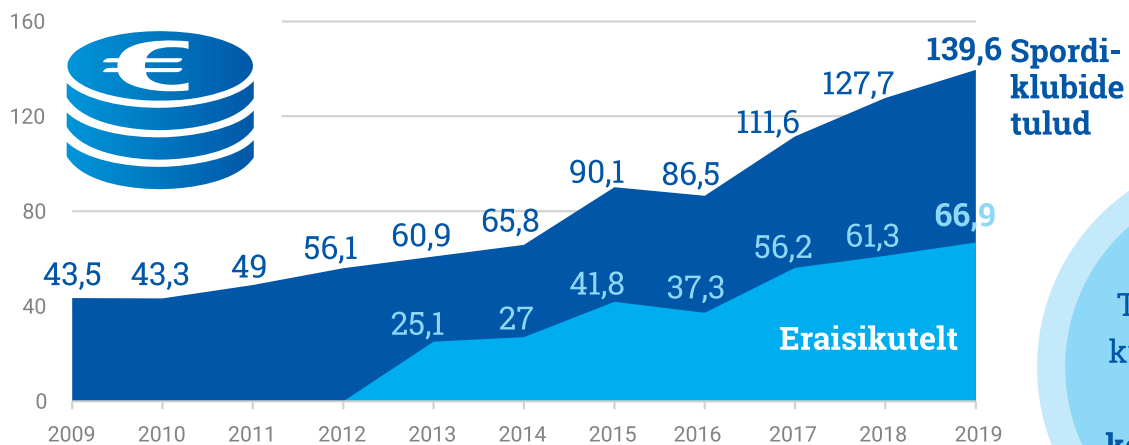
Spordiklubide tulud

Spordiklubide tulud kasvasid 2019. aastal 139,6 miljoni euroni. Võrdluseks – aastal 2009 oli sama näitaja 43,5 miljonit eurot. Üle miljoni küündisid tulud 17 spordiklubil. Andmed esitanud spordiklubi keskmine tulu oli 71 148 eurot, kuid mediaantulu vaid 9925 eurot.

Spordiklubide tuludest saadi 66,9 miljonit eurot eraisikutelt. Võrreldes 2018. aastaga kasvas summa 5,6 miljoni võrra. Eraisikute panus on piirkonniti väga erinev – kui Tallinna ja lähiümbruse valdadel moodustasid inimeste eraldised klubide tuludest umbes 60%, siis Jõgevamaal alla 10%.

Spordiklubide tulud 2009-2019

(mlj eur)

Tulubaas on kümnenäitajaga kolmekordistunud.

Kohaliku omavalitsuse toetus

Omavalitsuste praktika spordi toetamisel on väga erinev. 35-s omavalitsuses on spordi rahastamine määratletud ühe või rohkema spetsiaalse õigusaktiga. 22-s omavalitsuses on spordi rahastamine eraldi valdkonnana välja toodud mingis üldisemas õigusaktis. 17 KOV-i puhul puudub spordi kohta eraldi õigusakt, seda pole ka valdkonnana üldisemas õigusaktis ära mainitud, kuid toetust on siiski võimalik taotleda, näiteks üldisema mittetulundustegevuse toetamise abil. Kahel vallal puuduvad spordi toetusi reguleerivad või mainivad õigusaktid.

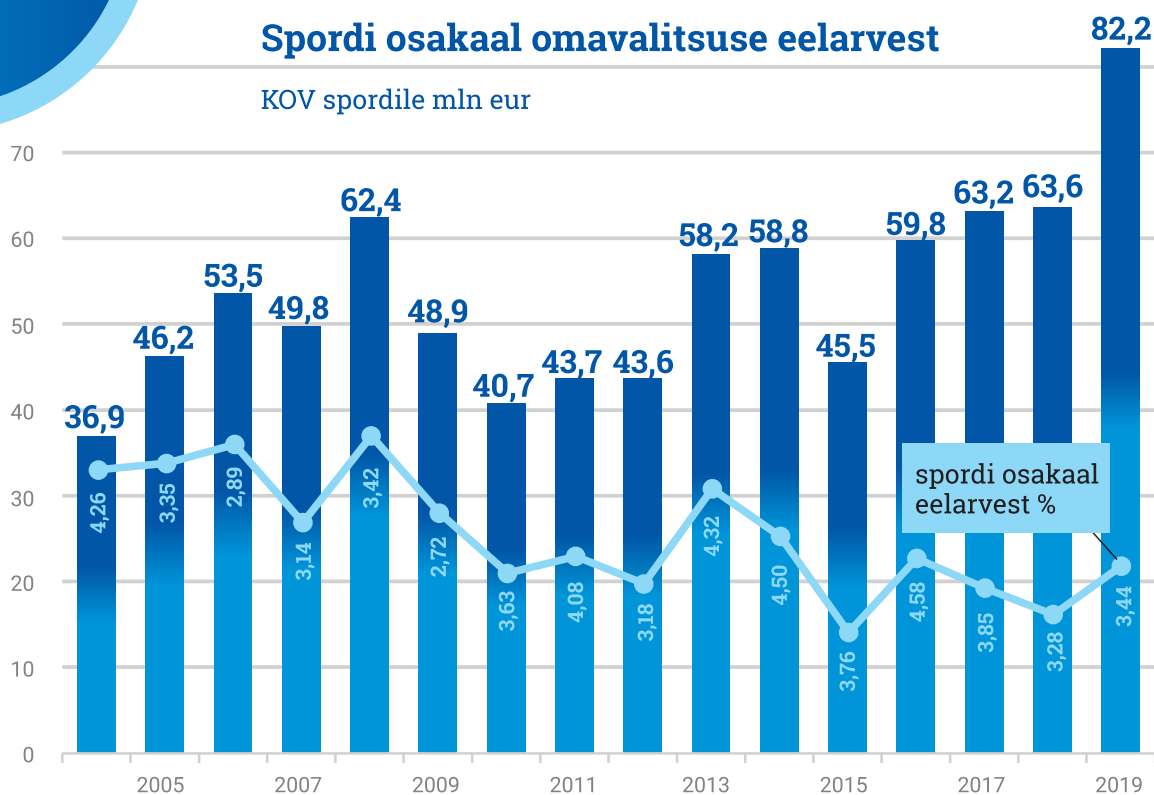
Kohalikud omavalitsused eraldasid 2019. aastal spordile rekordilised 82,2 miljonit eurot. Investeeringud hõlmasid 21,6 miljonit eurot (26% kogumahust), infrastruktuuri ülalpidamisele kulus 35,2 miljonit eurot (43%) ja toetusteks 25,4 miljonit eurot (31%). Viimase kahe aastakümne jooksul oli omavalitsuste summaarsed eraldised spordile vaid kolmel aastal kerkinud üle 60 miljoni ja 2018. aastal sai valdkond 63,6 miljonit. *Per capita* panustati sporti 61,96 eurot.

Suurim summa kulub infrastruktuuri ülalpidamisele.

Spordi osakaal omavalitsuse eelarvest moodustas keskmiselt 3,35%, aasta varem oli see näitaja 2,89%. Maakondadest paistsid silma Ida-Virumaa ja Raplamaa, kus keskmiselt oli spordi osakaal linna või valla eelarvest üle 5%. Alla 3% eelarvest eraldati sporti Saaremaal, Tartumaal, Valgamaal, Võrumaal, Harjumaal ja Läänemaal.

Spordi osakaal omavalitsuse eelarvest

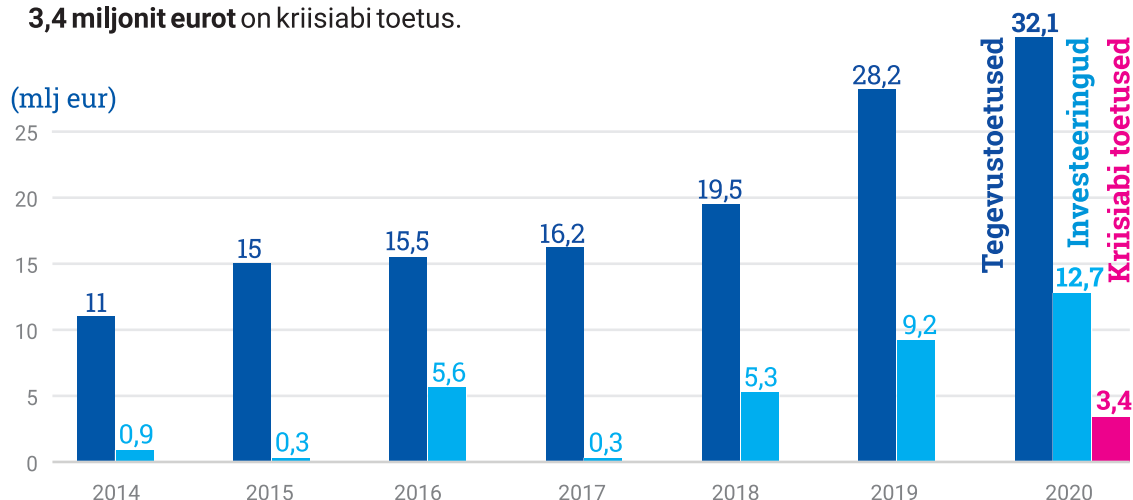
KOV spordile mln eur

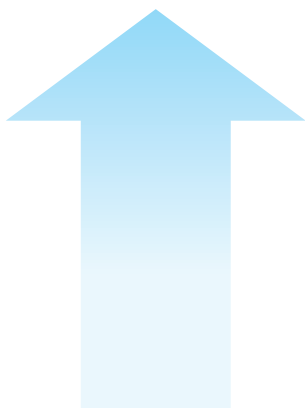

Kultuuriministeriumi toetused spordile

Kultuuriministeriumi 2020. aasta eelarvest eraldati spordivaldkonnale kokku 48,2 miljonit eurot, millest:

- **32,1 miljonit eurot** on toetused spordiorganisatsioonidele;
- **12,7 miljonit eurot** on riigi investeeringutoetused spordiobjektidesse;
- **3,4 miljonit eurot** on kriisiabi toetus.

Võrreldes 2019. aastaga suurenesid järgmised toetused:

- Team Estonia toetus kasvas 2,0 miljoni euro võrra;
- Rally Estonia korraldamise toetus kasvas 1,5 miljoni euro võrra;
- Toetused puuetega inimeste katusorganisatsioonidele kasvasid 0,2 miljoni euro võrra;
- Treenerite tööjõukulu toetus kasvas 0,2 miljoni euro võrra;
- Uue algatusena lisandus võrkpalli meeste 2021. aasta Euroopa meistrivõistluste alagrupiturniiri korraldamise toetus 0,5 miljoni euro võrra;
- Uue algatusena lisandus multifunktsionaalsete jalgpalli sisehallide ehitamise toetus 6,0 miljonit euro võrra.

Võrreldes 2019. aastaga vähenesid järgmised toetused:

- Rahvusvaheliste võistluste korraldamise toetus vähenes ligikaudu 200 000 eurot, sest mitmed suured planeeritud võistlused jäid ära;
- Eesti Koolispordi Liit viidi koos toetusega Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisalasse. Selle tulemusena vähenes Kultuuriministeeriumi eelarve 210 437 eurot.

Suuremad toetused 2020. aastal Kultuuriministeeriumi eelarvest olid:

1. Toetused Eesti Olümpiakomiteele ja spordialaliitudele saavutusspordi arendamiseks – 12,6 miljonit eurot;
2. Treenerite tööjõukulu toetus spordiorganisatsioonidele – 7,25 miljonit eurot;
3. Toetus autoralli maailmameistrivõistluste sarja etapi korraldamiseks - 2,5 miljonit eurot
4. Toetused liikumisharrastuse katusorganisatsioonidele – 1,1 miljonit eurot;
5. Toetused puuetega inimeste katusorganisatsioonidele – 1,1 miljonit eurot.

Suuremad investeeringud 2020. aastal Kultuuriministeeriumi eelarvest olid:

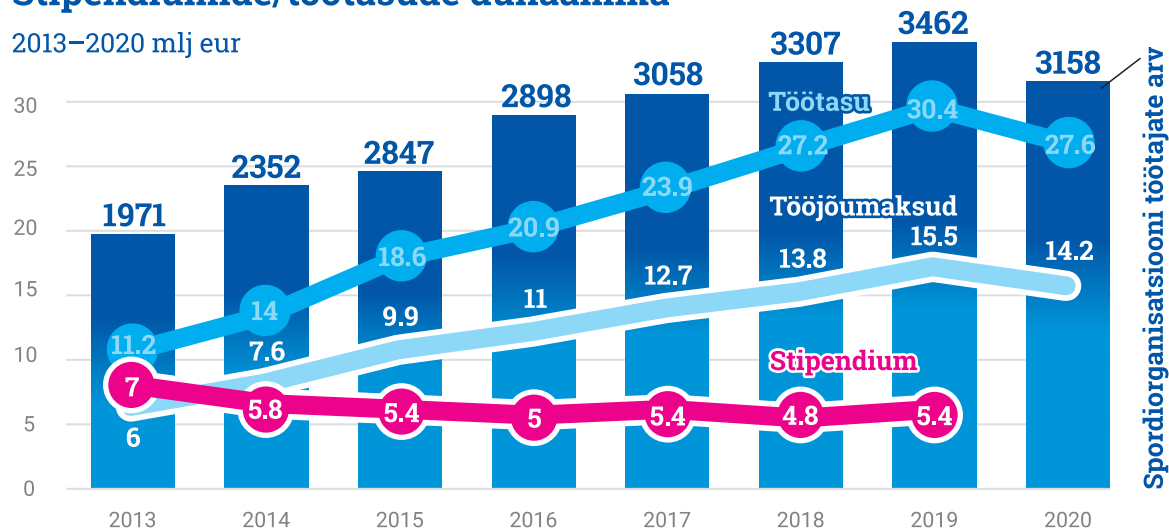
1. Multifunktsionaalsete jalgpalli sisehallide ehitamine – 6,0 miljonit eurot;
2. Kääriku Spordikeskuse väljaarendamine – 5,5 miljonit eurot;
3. Regionaalsete tervisespordikeskuste arendamine 0,6 miljonit eurot.

Kultuuriministeerium
toetas autoralli
maailmameistrivõistluste sarja
etapi korraldamist
2,5 miljoni
euroga.

Töehõive spordivaldkonnas*

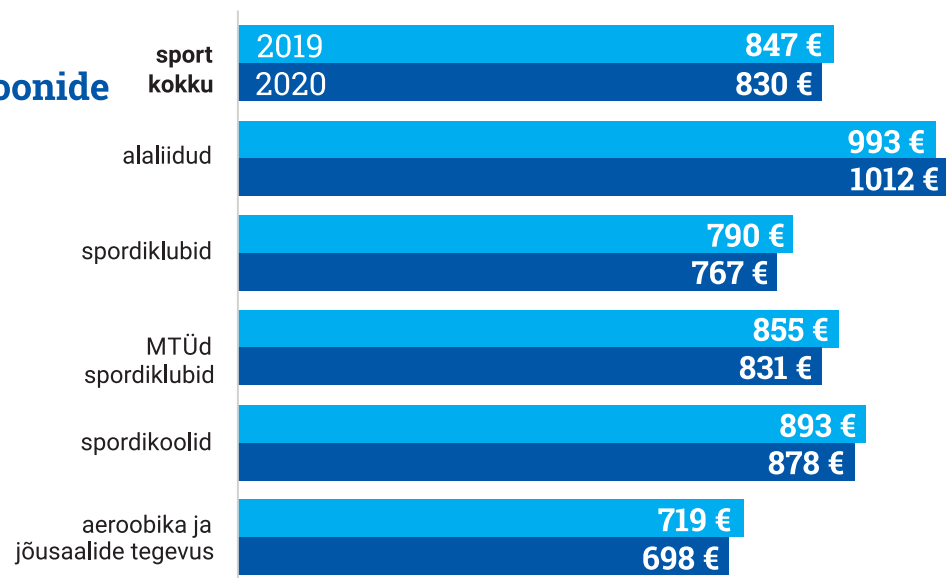
Stipendiumide/töötasude dünaamika

2013–2020 mlj eur

Graafikult on näha, et 2013-2019 on töötajate arv spordiorganisatsioonist aasta-aastalt kasvanud. Samuti tõusid spordiorganisatsioonide poolt makstavad töötasud ja ka tööjõukulude maksumused. 2020. aastal on võrreldes 2019. aastaga töötajate arv langenud 304 (8,8%) võrra, samuti on vähenenud töötasud 2,8 miljoni (9,2%) ja maksumused - tööjõumaksud 1,3 miljoni (8,3%) võrra. Muutus on tulenevalt majanduslikust olukorrast ja sportlaste tasustamise seaduslike aluste muutumisest ootuspärane. Spordiorganisatsioonide määratud stipendiumide kogumaht on viimastel aegadel püsinud stabiilsena.

Spordiorganisatsioonide keskmised töötasud

Graafikult on näha, et 2020. aastal spordiorganisatsioonides keskmine töötasu vähenes. Keskmine palk kasvas vaid spordialaliitudes. Põhjuseks võib olla kriisist tingitud palga ja töömahu vähenemine. Sportlaste puhul võib palga vähenemine olla tingitud ka 1. märtsil 2020 jõustunud spordiseaduse muudatusest, mille kohaselt on võimalik sportlasele maksta maksuvaba sportlasetoetust kuni kahe Eesti keskmise palga ulatuses.

* Analüüs on tehtud EMTA poolt spordiga tegelevate mittetulundusühingute lõikes.

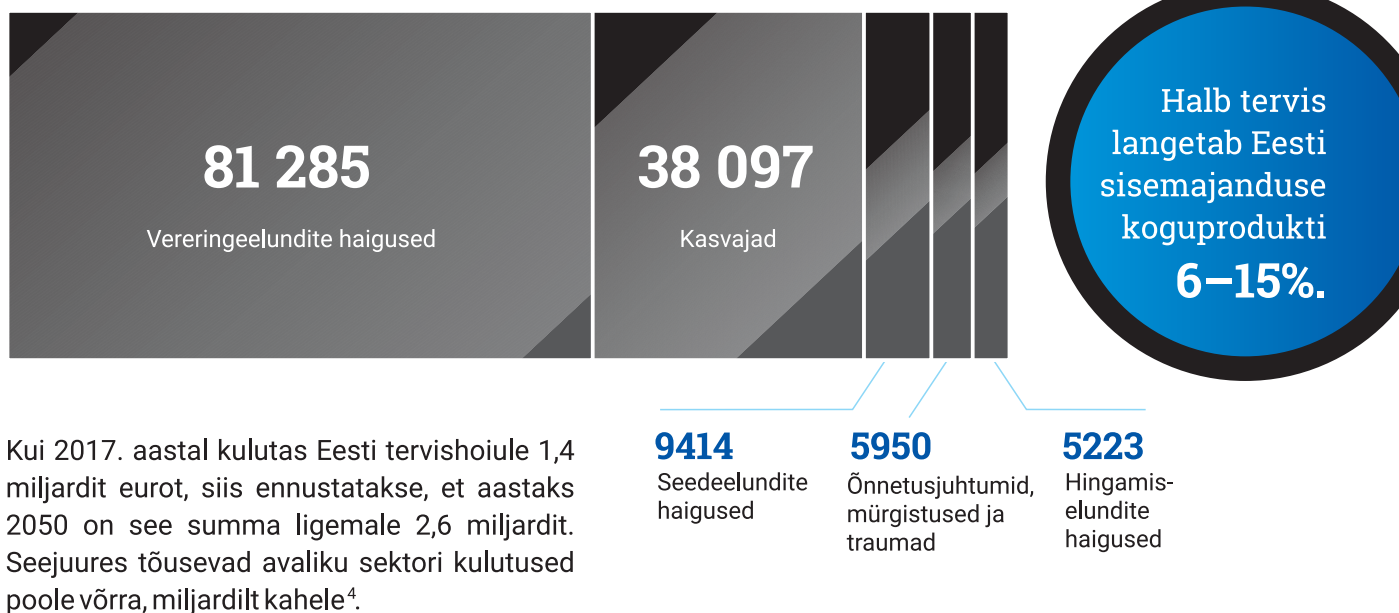
2. OLULISED ARENGUD JA TEGEVUSED

2.1. LIIKUMISHARRASTUSE EDENDAMINE MÕJUTAB OTSESELT RIIGI MAJANDUST JA SISETURVALISUST

Rahvatervise seisukohast on nii Eestis kui ka maailmas üheks suuremaks murekohaks vähene kehaline aktiivsus, mida peetakse suremuse põhjustajate seas neljandaks riskifaktoriks². Vaadates Eesti inimeste surmapõhjuseid perioodil 2010 – 2019, on konkurentsilt esikohal vereringeelundite haigused, mille tagajärjel suri viimase dekaadi jooksul enam kui kaks korda rohkem inimesi kui kasvajatesse, mis on surma põhjuste seas teisel kohal³. Vereringeelundite haiguseid peetakse elustiilihaigusteks, ehk neid on võimalik väga olulisel määral tervisliku eluviisiga ennetada, vältides liigsöömist ning olles mõõdukalt kehaliselt aktiivne.

Viis peamist surmapõhjust Eestis aastatel 2010–2019³.

Joonis 1.

42 600

eluaastat kaotasime 2015. aastal kõrge kehamassiindeksi tõttu, mis on ligi 600 inimese terve eluiga.

² TAI, 2020, <https://www.terviseinfo.ee/et/valdkonnad/liikumine>

³ Statistikaamet, 2020, https://andmed.stat.ee/et/stat/rahvastik__rahvastikusundmused__surmad/RV56

⁴ Statistikaamet, 2020, https://andmed.stat.ee/et/stat/rahvastik__rahvastikusundmused__surmad/RV56

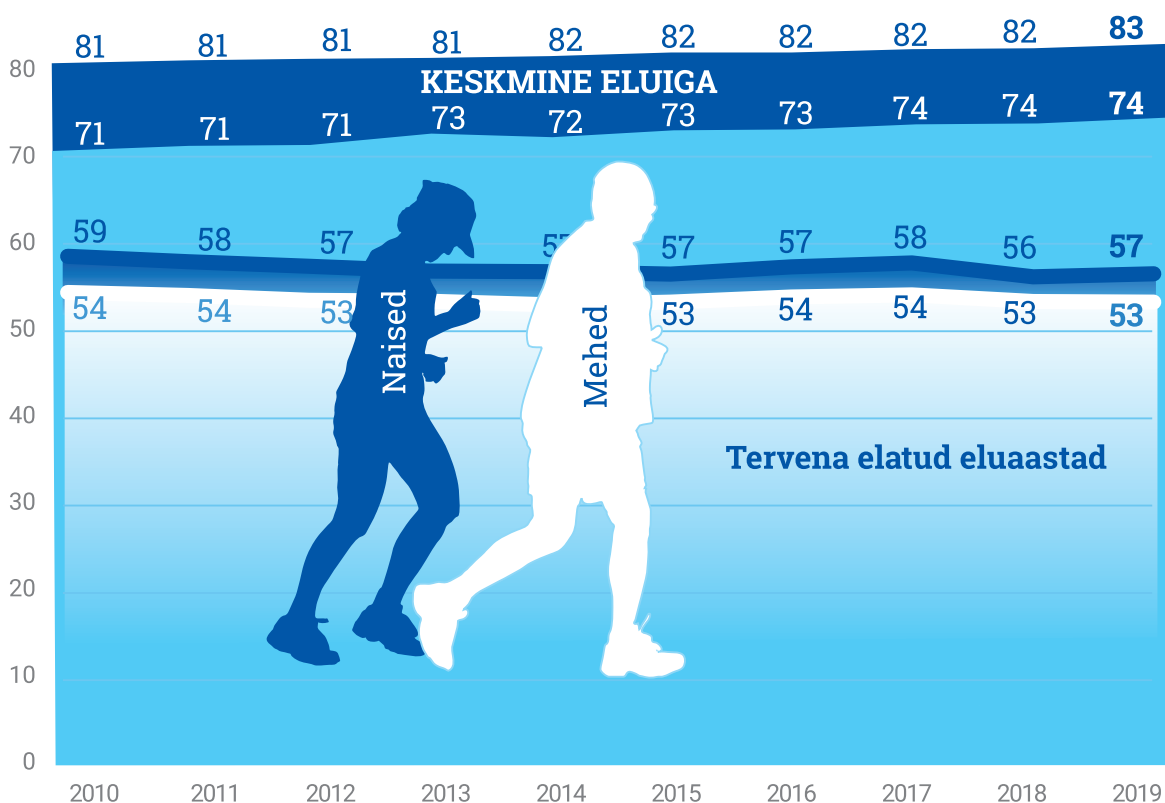
⁵ <http://www.healthdata.org/estonia>

Mittetervena elatud eluaastad mõjutavad majandust

Kuigi Eesti inimeste eluiga on viimase kümne aasta jooksul pidevalt tõusnud, siis kahjuks ei ole tervena elatud eluaastad suutnud sammu pidada. Meditsiini areng võimaldab küll kauem elus püsida, kuid aina vähemaks jääb neid aastaid, mil inimesed saavad osaleda ühiskonnaelus nõnda, et ei peaks muretsema oma tervise pärast.

Eesti keskmine eluiga ja tervena elatud aastad 2010–2019⁶

Joonis 2.

Tervis ei mõjuta ainult inimest ennast. Tervest kodanikust on kasu kogu ühiskonnale. Tervise ja majanduse vahelised seosed on väga laialdased: halb tervis vähendab töövõimeliste inimeste arvu ning töötavate inimeste töötundide arvu ja produktiivsust. Eestis on 6–7% potentsiaalsest tööjõust mitteaktiivsed haiguse, puude või vigastuse tõttu – kehv tervis vähendab tööturul osalemise tõenäosust meestel 40% ja naistel 30% võrra. Kokku langetab halb tervis Eesti sise-majanduse koguprodukti 6–15%. Selle põhjuseks on esmalt toodangu vähenemine ja tulevikus tegemata töö. Praeguste tegevuste mõjud kumuleeruvad aastate jooksul, näiteks kui täna õnnestuks langetada suremust 1,5% võrra, saaks 25 aasta pärast saadavat SKP-d isiku kohta tõsta 14% võrra. Suremuse ja haigestumise langetamise koosmõju ühiskonna arengule ja jõukuse kasvule on ootuspäraselt veelgi suurem⁷. Enamus haiguskoormusest ehk tervisekaost

⁶ Statistikaamet, 2020 (https://andmed.stat.ee/et/stat/rahvastik_rahvastikunaitajad-ja-koosseis_demograafilised-pehinaitajad/RV0452)

⁷ Sotsiaalministeerium, 2019.

https://www.sm.ee/sites/default/files/content-editors/eesmargid_ja_tegevused/Tervis/2012_rta_pohitekst_ok_5.pdf

Elatustaseme tõus, istuva eluviisi laialdane levik ja tehnika areng seavad rahvatervise tõsise surve alla.

langeb tööealisele elanikkonnale – tervelt 63%. Võrdluseks: lapse- ja noorukieale langeb 12%, pensionieale 25% tervisekaost⁸.

Kas me liigume piisavalt ja sööme mõistlikult?

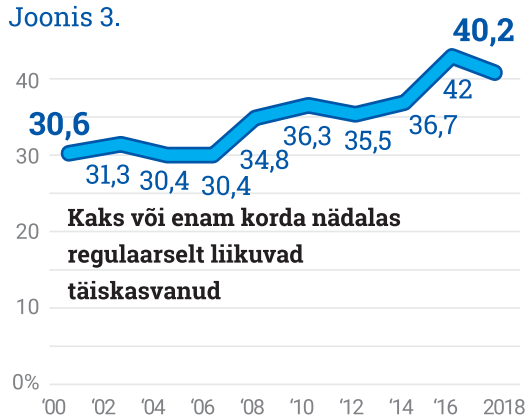
Numbrid ei valeta – olenemata sellest, et suuremates Eesti omavalitsustes tunduvad spordihallid tihti ülerahvastatud ning kõikide rahvaspordiürituste väisamiseks pole aastas piisavalt päevi, näitavad rahvatervise näitajad langustrendi. Elatustaseme tõus, istuva eluviisi laialdane levik ja tehnika areng seavad rahvatervise tõsise surve alla. Kuigi spordiga seotud näitajad on paremusel suunas liikunud, siis rahvatervises ei kajastu see nii, nagu soovime.

Tervise Arengu Instituut (TAI) viib iga kahe aasta tagant läbi tervisekäitumise uuringut, millest selgub, et 2018. aastal tegelesid kaks või enam korda nädalas vabal ajal vähemalt poole tunni vältel tervisespordiga 40,2% 16-64-aastastest Eesti inimestest. Riik on seadnud eesmärgiks, et 2030. aastaks liiguksid 2/3 Eesti inimestest regulaarselt ehk vähemalt kaks korda nädalas. Viimase 18 aastaga on näha positiivset arengut, kuid areng on olnud aeglane võrreldes tervist negatiivselt mõjutavate faktorite kasvutempoga.

Tervisespordi harrastamine

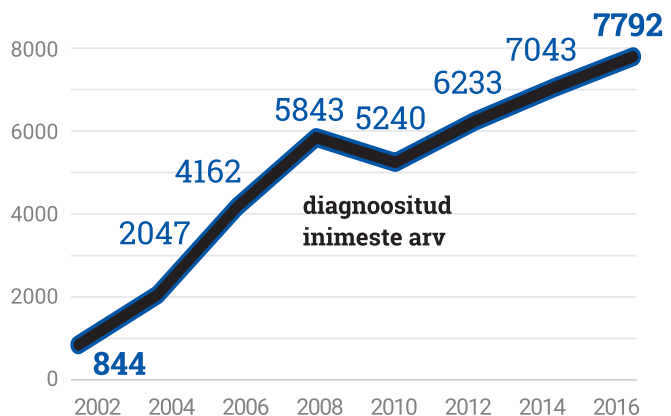
vabal ajal vähemalt poole tunni vältel 2000–2018⁹

Joonis 3.

Rasvumus ja muud liigtoitumise vormid¹⁰

Joonis 4.

Maailma Terviseorganisatsiooni (WHO, 2020) välja antud uute liikumissoovituste kohaselt peaksid täiskasvanud tegelema minimaalselt 150 minutit nädalas mõõduka kehalise aktiivsusega või 75 minutit kõrge intensiivsusega kehalise treeninguga¹¹.

Samuti on Eesti õpilaste liikumisaktiivsus murettekitavalt madal – vaid 24% lastest liigub tervisliku arengu seisukohast piisavalt¹². Seda olenemata sellest, et ligi pooled Eesti lastest osalevad mõne spordiala treeningul. WHO juhiste kohaselt peaksid lapsed olema mõõdukalt kehaliselt

⁸ TAI, <https://www.tai.ee/et/tegevused/tervise-edendamine/tervise-edendamine-tookohal>

⁹ TAI https://statistika.tai.ee/pxweb/et/Andmebaas/Andmebaas_05Uuringud_02TKU_04Liikumine/?tablelist=true

¹⁰ TAI andmed

¹¹ WHO, <https://www.who.int/publications/i/item/9789240015128>

¹² Mooses, Kull 2019, <https://ojs.utlib.ee/index.php/EA/article/download/13251/8297/>

aktiivsed vähemalt 60 minutit iga päev. Seejuures vähemalt kolmel päeval nädalas peaksid lapsed tegelema kõrge intensiivsusega kehalise tegevusega.

Laste kehaline aktiivsus ei tule kasuks ainult tervisele. Paljud uuringud on näidanud, et kehalise aktiivsuse tõusuga paraneb ka laste õppeedukus (eriti matemaatika ning lugemisoskus), keskendumisvõime ja käitumine koolis¹³.

Järeldusena võib tuua, et Eesti inimesed tegelevad aina enam organiseeritud liikumisharrastusega, kuid üldine igapäevane kehaline aktiivsus on madal. Samal ajal on liigsöömisega seotud näitajad kasvutrendis. Vähene kehaline aktiivsus koos liigsöömisega on viinud selleni, et WHO prognoosi kohaselt on 2025. aastaks 62% Eesti elanikest ülekaalulised ning umbes kolmandik elanikkonnast rasvunud¹⁴. Eestis on iga neljas esimese klassi laps ülekaaluline või rasvunud. Kõrge kehamassiindeks on kõrge vererõhu järel ja suitsetamise ees number kaks surma ja puude riskifaktor Eestis aastal 2019. aastal¹⁵.

Sotsiaalministeerium toob juba 2016. aastal kirjutatud artiklis välja, et Eestis on sagenenud esmahaigestumus erinevatesse üleliigse kehakaaluga seotud haigustesse, nagu rasvumise ja liigtoitumise muud vormid ning II tüüpi diabeet. 2015. aastal kaotasime kõrge kehamassiindeksi tõttu ligi 42 600 eluaastat, mis on keskmiselt 600 inimese terve eluiga. Võrreldes 2005. ja 2015. aastat on liigse kehakaalu tõttu kaotatud eluaastad Eestis kasvanud. Lähtudes sellest, et 2014. aastal oli sisemajanduse koguprodukt (SKP) ühe elaniku kohta 15 186 eurot, võib öelda, et kõrge kehamassiindeksi tõttu vähenes elanike tootlikkus umbes 647 miljoni euro võrra. Siinjuures tuleb arvestada, et see summa ei sisalda muid ülekaalulisuse ja rasvumisega kaasnevaid kulusid nagu näiteks ravi ja ravimitega seotud kulud. Kuna ülekaalulisus on viimasel viiel aastal tõusnud, siis on tõenäoliselt täna kaotatud eluaastate hulk veelgi suurem¹⁶.

Häirekell kõmab valjult

Faktid, et meil on õpilastest ainult 24% piisavalt aktiivseid ning iga neljas esimese klassi laps on ülekaaluline, peaksid kogu ühiskonna panema häirekella lööma – need samad lapsed on 10-20 aasta pärast need, kes peavad Eesti elu edasi viima.

Kuigi sportimisvõimaluste parendamine on ennetustegevuses oluline komponent, ei ole pelgalt liikumisradade ja spordihoonete ehitamisega inimeste madalat liikumisaktiivsust võimalik muuta. Vajalik on valdkondade ülene koostöö, et teadvustada senisest paremini probleemi tõsidust ning muuta ühiskondlikku hoiakut. Samuti soodustada inimeste igapäevaste tegevuste käigus saadavat kehalist koormust, luues elukeskkond, mis soosib jalgsi ja jalgrattaga liikumist ning kutsub liikuma nii noori kui ka eakaid. Lisaks võimaldada lastel olla koolipäeva raames aktiivne, soodustada tööandjate töötajate tervisesse panustamist, tegeleda tervishoius enam ennetuse kui tagajärgede likvideerimisega ning luua tingimused, kus olenemata vanusest ja majanduslikust olukorrast oleks kõigil võimalik tegeleda just talle meelepärase kehalise aktiivsusega.

Murettekitav on Eesti õpilaste aktiivsus, vaid **24% lastest** liigub tervisliku arengu seisukohast piisavalt.

13 Journal of Science and Medicine in Sport, 21 (2018) 501-507. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/29175972/>

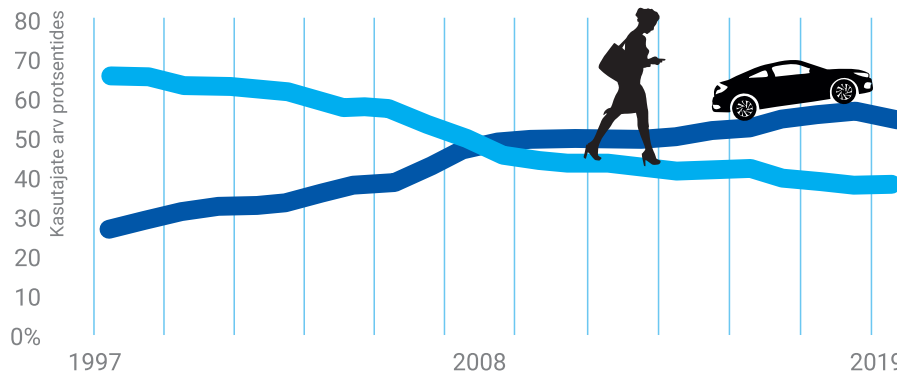
14 UK Health Forum Analyses, Obesity trend in WHO European Region, 2015

15 <http://www.healthdata.org/estonia>

16 <https://somblogi.wordpress.com/2016/11/16/u-lekaalulisus-ja-rasvumine-on-suurimad-terviseriskid/>

Säästlikud liikumisviisid võrreldes autoga

Joonis 5.

Üks konkreetne võimalus inimesi liikuma kutsuda, on pöörata tähelepanu sellele, et nad eelistaksid autole alternatiivseid ja säästlikke liikumisviise.

Tallinna Säästva Linnaliikuvuse Strateegias on välja toodud, et 2018. aastal kasutas Tallinnas tööle minemiseks säästvaid liikumisviise 43% inimesi, 2003. aastal oli see 65%¹⁷. Sama kinnitab Statistikaameti analüüs¹⁸. 2035. aastaks on Eesti seadnud oma strateegia „Eesti 2035“ eelnõus eesmärgiks ühissõiduki, jalgrattaga või jala tööil käivate inimeste osakaalu tõsta 55%-ni, mistõttu on vaja peatada praegune autostumine. Pealinn on võtnud Tallinna piirkonna säästva linnaliikuvuse strateegiaga¹⁹ veelgi suuremad eesmärgid – aastaks 2025 tehakse vähemalt 50% liikumistest Tallinna ja Harjumaa piirkonnas ühistranspordiga, jalgsi või jalgrattaga ja aastaks 2035 vähemalt 70% liikumistest.

Tasub ära märkida, et viimastel aastatel on tõusnud väiksemate sissetulekutega inimeste autoga tööle liikumise protsent, mis võib olla tingitud lihttööjõudu kasutavate töökohtade kolimisest või lisandumisest kohtadesse, kuhu puudub väga hea ühistranspordiga ligipääs²⁰. Majandus-ja kommunikatsiooniministeeriumi (MKM) eestvedamisel on valmimas Tallinna ja Harjumaa ühistranspordisüsteemi mudel, mille abil soovitakse olukorda muuta efektiivsemaks ja vältida dubleerimist. Maanteeamet on koostanud ka kergliikluse mudeli²¹, mille eesmärk on aidata kaasa kergliikluste planeerimisele.

Eeskujuks rattaringluse projekt

Rahandusministeeriumi haldusalast tasub liikumist soodustava keskkonda väljaarendamisest näiteks tuua „Ühtekuuluvuspoliitika fondide 2014–2020 rakenduskava“, kus meetmete „Linnapiirkondade jätkusuutlik areng“ ja „Piirkondade konkurentsivõime tugevdamine“ ning riigieelarvest rahastatud „Regionaalsete investeeringute programmi“ ja „Kohaliku omaalgatuse programmi“ abil on toetatud mitmeid sportimisvõimaluste arendamisele ning liikuvuse ja kehalise aktiivsuse suurendamisele suunatud projekte. Linnapiirkondade meetmest on perioodil 1.09.2019–16.11.2020 toetatud kaheksa säästva liikuvuse projekti summas 6 632 425 eurot,

¹⁷ https://www.mnt.ee/sites/default/files/elfinder/article_files/tallinna_liikuvuskva_2019november_portrait.pdf

¹⁸ https://andmed.stat.ee/et/stat/sotsiaalelu_tooturg_heivatud_aastastatistika/TT230

¹⁹ <https://www.mnt.ee/et/tee/valmis-tallinna-piirkonna-saastva-linnaliikuvuse-strateegia>

²⁰ https://www.mnt.ee/sites/default/files/elfinder/article_files/tallinna_liikuvuskva_2019november_portrait.pdf

²¹ <https://arcg.is/erPyW>

mille tulemusena lisandus umbes 25 km kergliiklusteid, meetme rakendamisest alates kokku aga 202 km kergliiklusteid. Lisaks on toetatud 8000 m² ulatuses säästva liikuvuse tingimuse parandamisega seotud linnaruumi projekte ja Tartu rattaringluse projekti. Viimane on hästi vastu võetud, tegu on näitega, kus inimeste liikumisaktiivsust tõsteti alternatiivsete liikumisvahendite kasutuselevõtuga.

Tartu rattaringluse projekt

Joonis 6.

Avatud 8. juunil 2019

Ringluses osaleb 750 jalgratast,
nendest pea 500 on elektrilised ja
250 on tavalised rattad (70 parklas).

2020. aasta seisuga:

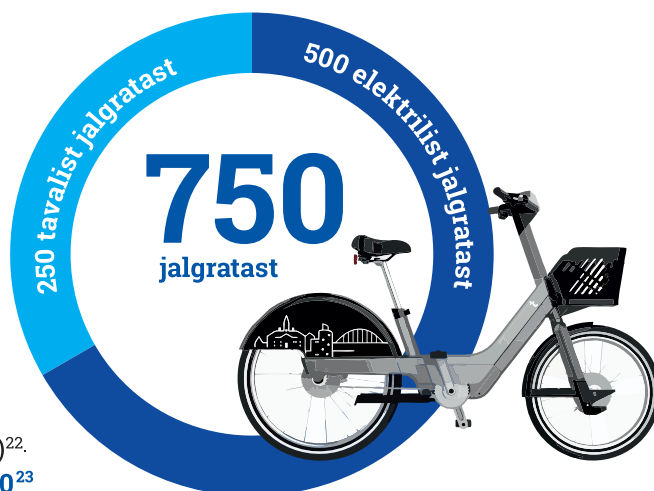
Tehtud 1 608 567 sõitu

(2020. aastal 865 999)

Läbitud 4,3 miljonit kilomeetrit

(2020. aastal üle 2,3 miljoni kilomeetrit)²².

Registreeritud kasutajaid: umbes 36 000²³

Rahandusministeeriumi maakondade arengustrateegiate elluviimise toetusmeetmest on perioodil 1.09.2019–16.11.2020 toetatud kolme spordivaldkonna projekti summas 245 000 eurot, nendeks on Tarvastu gümnaasiumi staadioni rekonstrueerimine, Sürgavere spordihoones sportimise ja vaba aja veetmise tingimuste parandamine ja Euroopa Spordilinna 2020 raames liikumisharrastuste edendamine. 2019. ja 2020. aasta taotlemisõigusega projektide nimekirjas on lisaks eeltoodud projektidele veel 27 spordivaldkonda arendavat projektikavandit potentsiaalse toetussummaga 3 430 467 eurot, mille osas ei ole veel otsust tehtud.

Eesti maaelu arengukava 2014 – 2020 raames on läbi kohaliku algatuse (LEADER meede) toetatud nii investeeringuid spordiobjektidesse kui pehmeid tegevusi (erinevate ürituste, võistluste ja koolituste korraldamist) spordi ja vaba aja tegevuste valdkonnas. Perioodil 01.01.2020 kuni 31.12.2020 on ellu viidud 93 erinevat projekti, mida on toetatud 2 312 711 euroga. LEADER meede on avatud ka järgnevatel aastatel, mil jätkub piirkondlike spordi ja vaba aja tegevuste toetamine.

Lisaks jagatakse Maaeluministeeriumi haldusalas maapiirkonnas majandustegevuse mitmekesistamise investeeringutoetust. Küsitud perioodil on toetus määratud kolmele ratsaspordi projektile kogusummas 183 390 eurot.

RMK puhkealad on järjest populaarsemad

Liikuma kutsuva keskkonna kujundamisel annab olulise panuse ka Keskkonnaministeeriumi haldusalasse kuuluv Riigimetsa Majandamise Keskus (RMK), kes pakub looduses liikumise

²² <https://ratas.tartu.ee/about>

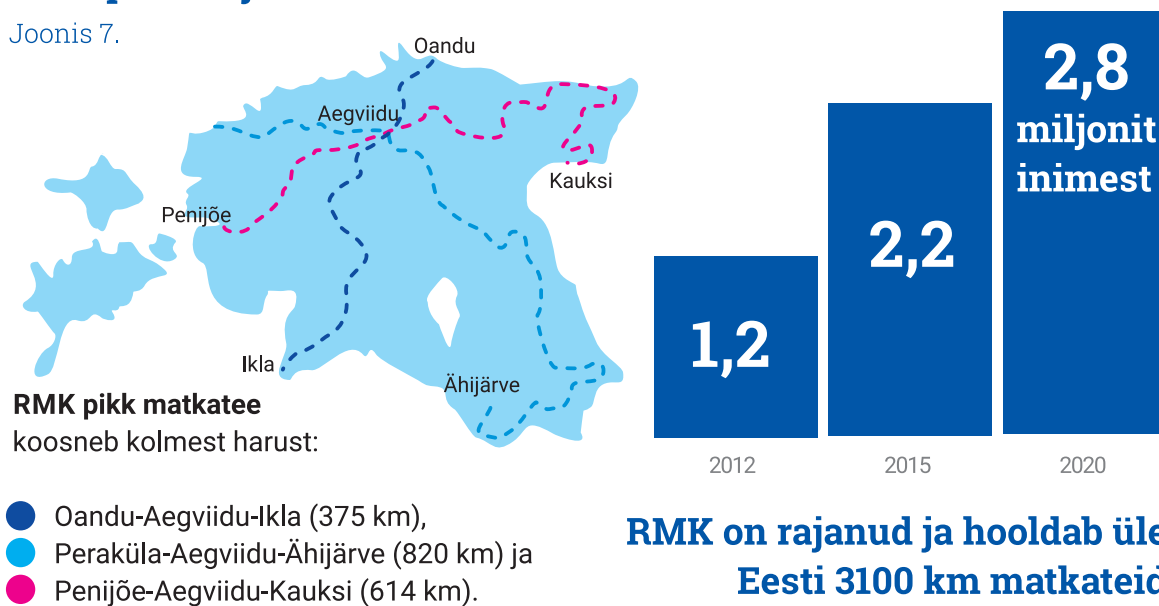
²³ <https://bioneer.ee/tartu-rattaringlus-ahvatleb-aga-mitte-eakaid>

võimalusi 13 puhkealal, kuues rahvuspargis ja kaitsealadel üle Eesti. Kõik alad riigimetsas on tasuta kättesaadavad igapäevase põhimõttel. Puhkealade kasutuskoormust mõeldakse ning alasid uuendatakse ja planeeritakse lähtudes ühelt poolt inimeste aktiivsusest ja teiselt poolt teadlikuks suunamiseks. RMK on rajanud ja hooldab üle Eesti sadu matkateid, kokku üle 3100 km, kuhu suunavad inimesi RMK külastuskeskused.

KOV-idega koostöös on kaitsealadele arendatud üle-euroopaline ranniku matkarada ning Keskkonnaagentuuri ning NGO-de koostöös on arendamisel Lätiga ühine Metsarada. Lisaks on loodusesse rajatud sadu lõkkekohti ja telkimisalasid, külastajate päralt on paarkümmend metsaonni ja metsamaja ning kolm maastikusõiduala.

RMK puhke- ja kaitsealade külastamine

Joonis 7.

KOV-ide üldplaneering annab võimaluse kvaliteetse elukeskkonna loomiseks

Liikumisaktiivsuse tõusule loob eelduse ka kvaliteetse elukeskkonna planeerimine. „Eesti 2035“ arengustrateegia eelnõu näeb ette, et Eestis on kõigi vajadusi arvestav, turvaline ja kvaliteetne elukeskkond. Paraku ei ole meil tänaseni selget ühtset arusaama, mis on kvaliteetne elukeskkond²⁴. Vabariigi Valitsuse 2019. aasta alguses ellu kutsutud ruumiloome töörühma sõnastatud „Kvaliteetse ruumi aluspõhimõtted“²⁵ dokumendis on välja toodud, et kvaliteetne elukeskkond peab soodustama tervislikke eluviise. Ligipäasetavuse põhimõtte ütleb lausa, et „[–] Hea ruumiline lahendus võimaldab ligipääsu erineval viisil liikuvatele, erineva suuruse ja vanusega inimestele. [–] Hea lahendus toetab ühistranspordi kasutamist ning keskkonnasäästlikke tervislikke liikumisviise. [–] Kasutajasõbraliku ruumi kujundamine tähendab ruumi kasutamise mugavuse ja funktsionaalsete vajadustega arvestamist ning lahendusi, mis võivad näiteks olla seotud erinevate liikumisvõimalustega, ühendusteede, puhkealadega vms.“

²⁴ Riigikantselei,

https://www.riigikantselei.ee/sites/default/files/riigikantselei/strateegiaburoo/Eesti2035/riigi_pikaajaline_arengustrateegia_eesti_2035_eelnou_uldosa.pdf

²⁵ https://www.kul.ee/sites/kulminn/files/lisa_3_-_kvaliteetne_ruum_aluspohimotted.pdf

Kvaliteetse elukeskkonna loomiseks annab võimaluse maakonna arengustrateegiate koostamine ja KOV-ide üldplaneeringute koostamine. Mõlemat tegevust toetab Rahandusministeerium, olles loonud nt arengustrateegiate koostamise juhendi ja viies linnadele ja valdadele läbi üldplaneeringute koostamise töötube. Rahandusministeerium on planeerimist puudutava info jaoks loonud eraldi kodulehe www.planeerimine.ee. Rahandusministeeriumi koostatud „Ruumilise planeerimise rohelises raamatus“ tuuakse soovitud olukorrana välja, et „strateegiliste planeeringute koostamisel lahendatakse ruumiküsimusi, mis on ühiskonna jaoks olulised – näiteks keskkonnapõhise vähendamise ja riiklike keskkonnamarkide saavutamise, kliimamuutustega kohanemise, erinevate liikumisviiside soodustamise ja sundliikumise vähendamise, säästlik maa- ja kinnisvarapoliitika, võrdsete võimaluste tagamine erinevatele ühiskonnarühmadele.“²⁶

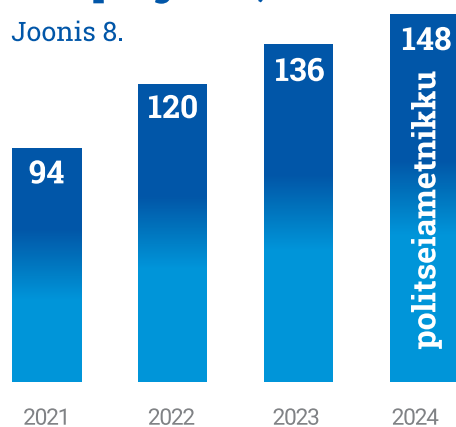
Sisekaitseakadeemiasse sisseastujad näitavad järjest kehvemaid tulemusi

Inimeste ebapiisav regulaarne kehaline aktiivsus ja ülekaalulisus mõjutab ka siseturvalisust. 2020. aastal töötas Politsei- ja Piirivalveametis (PPA) täistööajaga 3875 politseiametnikku ning Päästeametis 1625 kutselist päästjat. Seega inimeste arv, keda on igapäevaselt vaja meie siseturvalisuse tagamiseks, on üle 5 000. Noorte füüsilise võimekuse langus võib pikemas perspektiivis mõjutada negatiivselt siseturvalisust, eeskätt põhjusel, et töötajate leidmine muutub keerulisemaks. Viimastel aastatel on niigi politseiametnike ja päästjate keskmine vanus tõusnud.²⁷ Lähiaastatel pensioneerub ligi 500 politseiametnikku.

Kaugemas tulevikus pensionile minejate arv stabiliseerub või kasvab aeglasema tempoga.

PPA prognoos, 2021–2024 pensioneeruvad politseiametnikud

Joonis 8.

Lähiaastatel pensioneerub ligi 500 politseiametnikku, füüsiliselt tugevaid noori aga peale ei kasva.

Sisekaitseakadeemia (SKA), mille ülesanne on koolitada politsei-, pääste-, vangla- ning maksu- ja tollitöötajaid, on teinud sisseastumise korraldamisel juba mõningaid järeleandmisi füüsilise vormi nõuete osas ning lävendeid nõrgendanud. 2016–2019 sisseastujate uuringus osalenud umbes 1100 kandidaadi puhul ja 2020. aasta sisseastujate keskmiste näitajate võrdluses on näha, et kõik tulemused on lüüdnud halvemaks, välja arvatud naiste keskmine 1500 meetri aeg, mis on jäänud samaks.

²⁶ <https://planeerimine.ee/static/sites/2/ruumilise-planeerimise-roheline-raamat.pdf>

²⁷ <https://www.riigikontroll.ee/Riigikontroll/c3%b6r/K%3%b5nedjaesinimised/tabid/163/647GetPage/1/647Year/-1/ItemId/1303/amid/647/language/et-EE/Default.aspx>

Tabel 1.

SKA katsete keskmised näitajad	2016	2017	2018	2019	2020
Keskmine kehamassi indeks N	21,8	22,5	22,8	22,7	Ei mõõdetud
Keskmine kehamassi indeks M	22,9	23,4	23,7	23,4	Ei mõõdetud
Keskmine 1500 m jooksu tulemus N	7:38	7:24	7:47	7:37	toimus 3 km jooks
Keskmine 1500 m jooksu tulemus M	6:20	6:23	6:43	6:31	toimus 3 km jooks
Keskmine istesse tõusu arv N	50	52	44	48	45
Keskmine istesse tõusu arv M	55	55	55	51	52
Keskmine toenglamangus kätekõverduste arv N	18	18	15	17	14
Keskmine toenglamangus kätekõverduste arv M	35	34	32	33	35

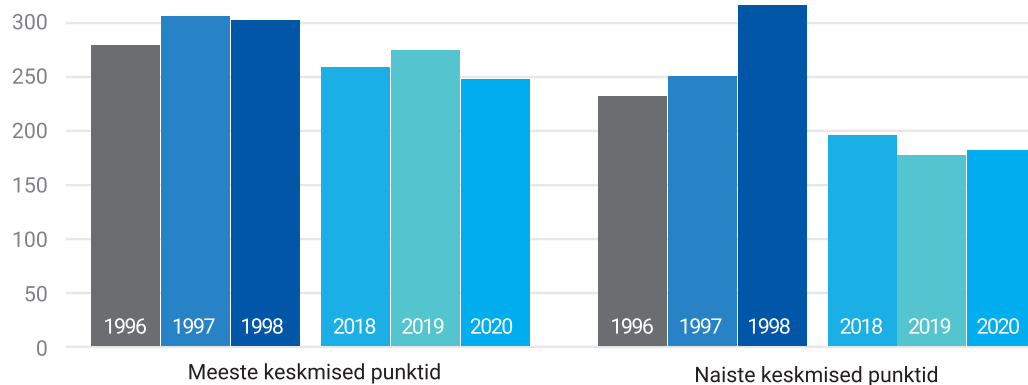
Samas tuleb märkida, et nende katsete andmete põhjal ei saa üldistada muutusi noorte kehalistes võimetes, sest katsetele ei tule läbilõige ühiskonnast, vaid igal aastal just see grupp, kes arvab, et soovib sisejulgeoleku erialal õppida ja kes peaksid olema teistest paremate füüsiliste võimete ja tugevusega. Võib järeldada, et lävendite alandamise tõttu tuleb ka katsetele rohkem neid, kel füüsiline suutlikkus nõrgem ja kes varasemate normidega poleks pruukinud proovima tulla.

Erinevuste väljaselgitamiseks paarikümne aasta jooksul võrdles SKA Politsei- ja Piirivalvekolledži õppejõud Leho Tummelaht piirivalvetestides tulemusi aastatel 1996-1998 ning 2016-2020 meeste ja naiste osas. Test on olnud kasutusel jõuvastupidavuse hindamiseks ning selle aladeks on rippes kätekõverdused meestele; jalavahetushüpped kahe minuti jooksul; toenglamangus kätekõverdused kahe minuti jooksul; istesse tõus kahe minuti jooksul; konna hüpped minuti jooksul.

Nagu jooniselt 9 näha, on 2020. aastal meeste keskmine kõige madalam ning naiste keskmine peaaegu võrdne aasta varasema madalaima keskmise tulemusiga.

Õpperühmade meeste ja naiste keskmised punktid katsetel aastate lõikes

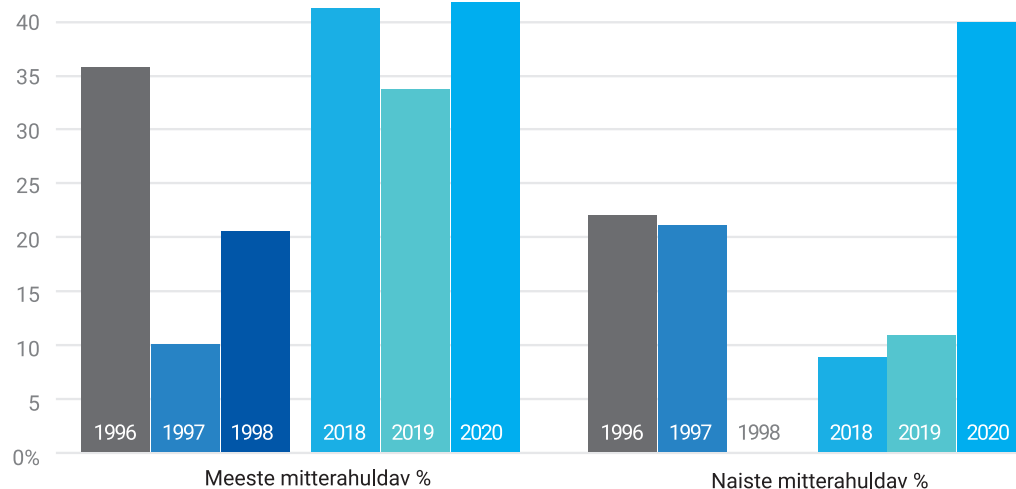
Joonis 9.

Ka 1996-1998 kehtinud lävendit mitte täitnute ehk testid mitterahuldavale tulemusele sooritanute protsent on varasematel aastatel meeste keskmiste osas madalam kui viimastel aastatel. Naiste osas on olnud viimaste aastate keskmised mitterahuldavate osakaalud enamasti väiksemad kui võrreldavatel 1996.–1997. aastal, kuid katseid halvemini sooritanute protsent on oluliselt kasvanud viimasel aastal. Kokku on meeste ja naiste mitterahuldavalt katse sooritanute protsent kõige kõrgem 2020. aastal.

Mitterahuldavatele punktidele jäänute protsendid aastate lõikes

Joonis 10.

Selliste võrdlusandmete puhul võivad aastate keskmisi tulemusi oluliselt tõsta üksikud katseid väga kõrgetele punktidele sooritajad, aga üldise tendentsina paistab silma tulemuste mõningane langus.

Õpingute perioodil on võimalik kehaliste võimete taset tõsta. Näiteks eelnevate katsete puhul vaatluse all olnud 2020. aasta politseiteenistuse eriala kadettidest parandas õpingute alguse paari kuuga toenglamangus kätekõverduste tulemust võrreldes vastuvõtukatsetega 86%, istesse tõusu 75% ja 3 km jooksu tagajärgi 38% nendest, kes vastuvõtul katseid maksimumpunktidele ei sooritanud. Kuna õpingute periood on mõeldud arenemiseks nii vaimsel kui füüsilisel tasandil, siis on keskse tähtsusega, et kooli lõpetades suudavad õppurid vajalikud testis normidele vastaval tasandil ära teha.

Paljud värbamised siseturvalisuse valdkonnas ja Kaitseväes luhtuvad

Kui vaadata siseturvalisuse asutustesse tööle kandideerimisi ja nende luhtumisi, siis Riigikontrolli aruandes²⁸ on välja toodud, et 8.10.2020. aasta seisuga oli 2020. aastal PPA-s alustatud 351 konkurssi. Neist pooleli (kandideerimine või valikuvõor kestmas) oli 53 (15%), edukalt lõppenud 245 (70%), luhtunud 47 (14%) ja tühistatud 6 (1%) konkurssi. Peamiselt luhtuvad konkursid seetõttu, et kandidaadid ei vasta ametikohale ette nähtud kehalistele tingimustele. Päästeameti üldise trendina võib järeldada, et uute inimeste leidmine ei ole lihtne: luhtunud konkursside osakaal on enam kui kolmandik, aastal 2019 näiteks 38%. See on riigiüleses vaates üks suuremaid. Tööle soovijate mittesobivus füüsiliste katsete tõttu on püsinud viimase neljal aastal sama, 6–7% vahel.

Ebapiisav kehaline aktiivsus võib mõjutada ka kaitsevõimet

Inimeste ebapiisav regulaarne kehaline aktiivsus ja ülekaalulisus mõjutab ka Eesti riigi kaitsevõimet. Eesti kaitseväge on üles ehitatud reservarmee põhimõttel. See tähendab, et kaitseväge alaline koosseis valmistab ette reservüksusi, mis kriisiolukorras mobiliseeritakse. Kaitseväes on alalises valmiduses oma ülesande täitmiseks üle 4000 inimese, kes moodustavad osa kiirreaageerimise valmidusest, mille suurus on kokku umbes 29 000 inimest. Vajadusel on nende tugevdamiseks 4000 inimest täiendreservis. Lisaks Eesti Kaitseväes ettevalmistuse saanud reserväelased, keda on kokku umbes 30 000. Kokku on mobilisatsiooniregistrisse kantud ligi 230 000 inimest.²⁹

Kaitseressursside Ameti arstliku komisjoni läbinud kutsealuste jaotus otsuste lõikes 2007–2019

Tabel 2. Vastab nõuetele Ajutiselt ei vasta nõuetele Ei vasta nõuetele (%)

	Vastab nõuetele	Ajutiselt ei vasta nõuetele	Ei vasta nõuetele (%)
2007	36	34	30
2008	38	36	26
2009	41	31	27
2010	40	36	25
2011	38	34	27
2012	37	37	26
2013	34	36	30
2014	34	40	26
2015	31	40	29
2016	32	44	24
2017	36	43	21
2018	43	36	21
2019	40	34	26

Vähemalt viiendik noori tunnustatakse Kaitseväge jaoks igal aastal kõlbmatuteks.

²⁸ <https://www.riigikontroll.ee/Riigikontroll%20b6r/K%20b5nedjaesinemed/tabid/163/647GetPage/1/647Year/-1/ItemId/1303/amid/647/language/et-EE/Default.aspx>

²⁹ <https://mil.ee/kaitsevagi/uldinfo/>

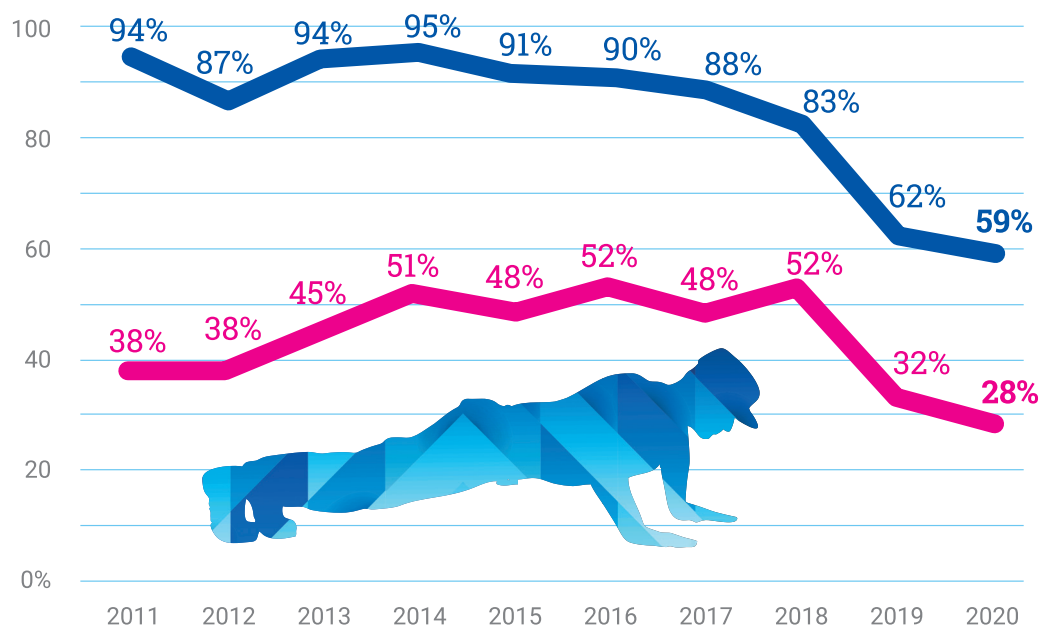
Kaitseressursside Ameti arstlike komisjonide otsuste põhjal on võimalik järeldada, et kaitseväge nõuetele mittevastavate isikute osakaal ei ole aastatel 2007–2019 oluliselt muutunud, jäädes 21-30% vahemikku. Diagnoosimisjuhendid ja ka komisjoni liikmed on ajas muutunud ja seega üksühele võrreldavad need andmed ei ole, aga samas on ikkagi murettekitav, et igal aastal tunnistatakse vähemalt viiendik noori Kaitseväge jaoks kõlbmatuks.

Eesti Kaitseväge viib kolmel korral ajateenistuse jooksul (ajateenistuse alguses, baaskursuse lõpus ja ajateenistuse lõpus) läbi ajateenijate sportlike võimete kontrolltesti, mis koosneb kolmest osast: kätekõverdused, istesse tõus ja jooks.

Jooniselt on näha, et ajateenistuse alguses täidavad miinimumnõudeid vähem kui pooled testi läbinutest. Seejuures on toimunud märkimisväärne langus viimasel kahel aastal, kui miinimumnõuded on täitnud üksnes 1/3 testi sooritatutest. Kõigil aastatel on ajateenistujate tulemused paranenud ning ajateenistuse baaskursuse lõpus täidavad enamik ajateenijaid miinimumnõudeid. Samas on ka siin olnud viimasel kahel aastal märkimisväärne langus. Kui veel 2016. aastal täitsid baaskursuse lõpus miinimumnõudeid 90% ajateenijatest, siis 2020. aastal täitsid miinimumnõudeid üksnes 59% ehk kolmandiku võrra vähem.

Miinimumnõuete täitmine ajateenistuse alguses (roosa joon) ja lõpus (sinine joon)

Joonis 11.

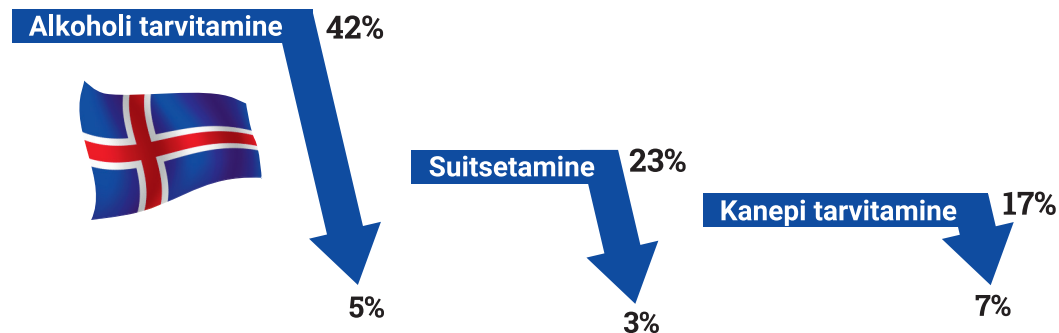
Liikumine pärsib ka riskikäitumist

Liikumisharrastusega tegelemine ei aita hoida vaid vaimset ja kehalist tervist, vaid võib omada palju laiemat tähtsust. Noorte puhul võib huvitegevustes osalemine, sh organiseeritud liikumisharrastuses osalemine aidata ennetada olulisi riskikäitumise viise, nagu näiteks alkoholi ja narkootikumide tarbimine, suitsetamine, kuritegevus osalemine jne. Huvitegevustes osalemine aitab kvalifitseeritud juhendajate toel kujundada väärtushinnanguid, mis aitavad elus teha paremaid valikuid. Samuti vähendab positiivne hõivatus aega, mil noored on tegevusetult, sest just siis hakatakse tihtilugu aega sisustama tervist kahjustavate harjumustega.

Väga heaks näiteks selles vallas on Island, kes suutis 18 aastaga tuua noorte (15-16 a) alkoholi tarvitamise, suitsetamise ja kanepi tarvitamise kardinaalselt alla.

Islandi edulugu

Joonis 12.

Seejuures saavutati enamik edust kümne aastaga. Seda tehti kohalike omavalitsuste eestvedamisel, suurendades huvitegevuseks mõeldud rahastust. Igal noorel oli kasutada teatud hulk raha, mille eest nad võisid valida endale meelepärase organiseeritud huvitegevuse – sport, muusika, kunst, tants jne. Lisaks panustati perepoliitikale, mis aitas suurendada lapsevanemate ja laste koosveedetud aega. Island tõestas, et läbimõeldud valdkondadeülese tegevusega on võimalik saavutada väga häid tulemusi lühikese ajaga³⁰.

Olulise sammuna, liikumaks Eestis enam ennetustegevuse väärtustamise suunas, on loodud valdkondadeülese ennetuse kontseptsioon, mille eesmärk on rohkem panustada süsteemselt ennetustegevustesse ning seeläbi vähendada vajadust tegeleda tagajärgedega. Paraku on praegu Haigekassa eelarvest ennetustegevusteks mõeldud vaid väike summa.

Haigekassa eelarve on kokku u 1,6 mld eurot

³⁰ <https://mosaicscience.com/story/iceland-prevent-teen-substance-abuse/>

2.2. MINUOMAVALITSUS: ENAMIK VALDU JA LINNU OSUTAB SPORDITEENUST KESKMISEL TASEMEL

Lõppenud aasta augustis avalikustas Rahandusministeerium uue veebiportaali Minuomavalitsus.ee³¹, mille eesmärk on parandada kohalike omavalitsuste teenuseid kõikides valdkondades üle Eesti. Portaal on sadade kriteeriumite kaudu loodud ülevaade kohalike omavalitsuste teenuste olukorrast. Spordi kriteeriumid jagunevad nelja kategooriasse (süsteemsus, töötajad ja taristu, kättesaadavus ning tulemuslikkus) ning kolmele tasemele (BA – baas, KOV peaks seda täitma; ED – edasijõudnud, KOV näeb vaeva teenuse arendamisel; EE – eeskujulik, KOV teeb suuremaid lisapingutusi teenuse arendamisel).

1. Süsteemsus:

- Spordivaldkonna käsitus arengukavas;
- Osalemine piirkondlikus spordi- ja liikumisharrastuse edendamise koostöös;
- Tegevus- ja projektitoetused;
- Elanike informeerimine sportimisvõimalustest.

Kirjeldus	Kriteerium	Tase	Täidetud	Täitmata	Ei mõõdetata
Spordivaldkonna käsitus arengukavas	On käsitletud või eraldi arengukava	BA	79	0	0
	Koostatud analüüs, seatud eesmärgid ja plaanitavad tegevused	ED	48	31	0
	Teostatakse arengukava seiret	EE	18	61	0
Osaletakse piirkondlikus spordi- ja liikumisharrastuse edendamise koostöös	Korraldatakse koostöös teiste omavalitsustega ühisüritusi ja toetatakse maakondliku spordiliitu	ED	28	51	0
Tegevus- ja projektitoetus	Eraldatakse tegevus- ja projektitoetust	BA	65	14	0
	Toetuse maht vähemalt 10 eurot elaniku kohta	ED	37	42	0
Elanike informeerimine võimalustest ja üritustest	Info sportimisvõimalustest, spordiasutustes ja üritustest on KOV veebilehel	BA	62	17	0
	KOV spordiasutusel on eraldi veebileht ja avaldatud on aasta spordiürituste kalender	ED	35	44	0

Uuring näitab, et kõik omavalitsused täidavad „Spordivaldkonna käsitus arengukavas“ baas-taseme. Rohkem kui pooled on täitnud ka edasijõudnute kriteeriumi, mille aluseks on analüüsi koostamine ja eesmärkide seadmine, kuid vaid 18 omavalitsust tegelevad ka arengukava seirega. Seega on paljudes omavalitsustes üks oluline strateegilise planeerimise protsessi etapp puudu ja tekib küsimus, kuidas hinnatakse olemasolevate tegevuste tõhusust. Kohaliku tasandi

³¹ Minuomavalitsus.ee

tegevustel on äärmiselt oluline roll „Sport 2030“ eesmärkide täitmisel, eelkõige üldise liikumisaktiivsuse taseme tõstmisel ning üldise tervisekäitumise edendamisel, mille kaudu tõstetakse pikemas perspektiivis tervena elatud aastate taset, paraneb elukeskkond ja kogukonna elujõud, luuakse paremad eeldused majanduse arenguks jne. Seetõttu on süsteemne ja kvaliteetne protsessi juhtimine väga oluline ja omab pikemas plaanis suurt mõju piirkonna konkurentsivõimele.

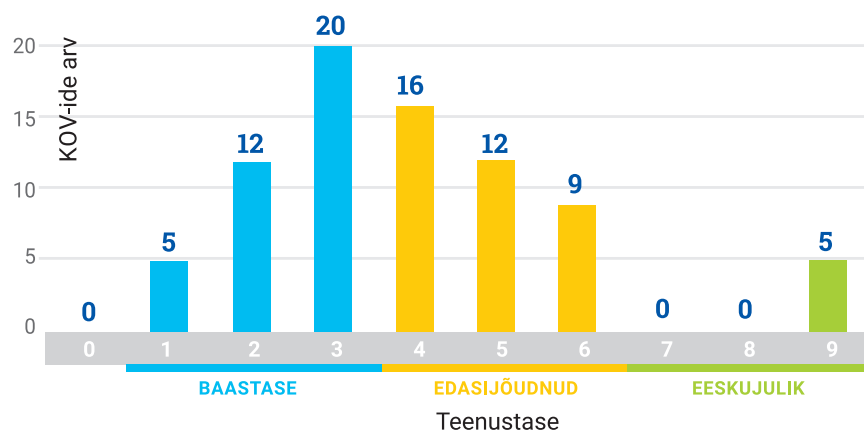
Uuringu kohaselt on piirkondlikku spordikoostööd võimalik 66% omavalitsustes parandada. Kultuuriministeriumi hinnangul on maakond suuremas osas Eestis optimaalne tasand spordivaldkonna tegevuste juhtimiseks ja koordineerimiseks. See ei puuduta ainult võistlus- ja liikumissarjade korraldamist, milleks KOV-i tasand paljudes piirkondades võib jääda liiga kitsaks, vaid ka sporditaristuga seotud küsimusi. Ilmselt ei saa kõik kohalikud omavalitsused endale lubada suure hulga erinevate spordiobjektide, nt täismõõtmetes staadioni, ujula, kunstlume tootmisvõimekusega tervisespordikeskuse jms ülalpidamist, vaid otstarbekam on erinevate spordiobjektide rajamist maakonnas koordineerida ja võimalusel ülalpidamisele minevaid kulusid vahel jagada. Nagu ka 2019. aasta „Sport 2030“ aruanne välja tõi, siis viimastel aastatel on kohalike omavalitsuste kulud spordiobjektide investeringute ja ülalpidamiste osa nende spordivaldkonna eelarvest proportsionaalselt aina kasvanud ning tegevuste osa vähenenud³², mis viitab vajadusele spordiobjektide planeerimisel teha rohkem piirkondliku koostööd.

Tegevus- ja projektitoetusi maksab 65 omavalitsust, mis tähendab, et 14 omavalitsust ei täida baastaset. Spordikoolituse ja -teabe SA on sel teemal läbi viimas põhjalikum uuringut, kuid esmased leiud näitavad, et sporditoetusi eraldatakse nii juriidilistele (klubid) kui ka füüsilistele (harrastajad, lapsevanemad) isikutele, nii oma vallas kui väljaspool seda tegutsejatele, nii noortele, täiskasvanutele kui seniorsportlastele. Välja jagatakse stipendiume, preemiaid, rahalisi kingitusi.

Seadusandlikus plaanis võib KOV-id jagada kolme rühma - spordi rahastamine on määratletud eraldi õigusaktidega (35 KOV-i), spordi rahastamine on eraldi reana üldisemas õigusaktis (22 KOV-i), spordi kohta puudub eraldi õigusakt, seda pole määratletud ka valdkonnana üldisemas õigusaktis (17 KOV-i). Kahel väikesaarel puuduvad spordi toetusi reguleerivad või mainivad õigusaktid. Samas on näiteks Järva ja Valga maakonnas kõik KOV-id reguleerinud spordi toetamise eraldi õigusaktidega.

Enamik omavalitsusi annab piisava ülevaate sportimisvõimalustest ja üritustest, teavitusse panustab ka maakondliku sporti koordineeriva üksusena maakonna spordiliit.

Eelpool väljatoodu kriteeriumite abil joonistub välja omavalitsuste süsteemsuse tase, kus tasemed 1-3 loetakse baastaseme osaks, 4-6 edasijõudnud taseme osaks ning 7-9 eeskujuliku taseme osaks.

³² Lk 10 Ülevaade „Eesti spordipoliitika põhialused aastani 2030“ elluviimisest; periood 01.09.2018–31.08.2019

Täites 30% kõikidest baastaseme kriteeriumitest, ületab omavalitsus teenustaseme 1, 60% täitmisel taseme 2 ja 90% täitmisel taseme 3. Kui baastaseme kriteeriumid on 90% ulatuses täidetud, siis vaadatakse vastavalt edasijõudnud taseme kriteeriumite täitmise ning kui need ka vähemalt 90% ulatuses täidetud, siis eeskujulikul tasemel kriteeriumite täitmise osakaalu. Süsteemsus on maksimaalsel tasemel viiel omavalitsusel, kuid elementaarset baastaset ei täida 17 KOV-i.

2. Töötajad ja taristu

- Treenerite kvalifikatsioon
- Spordipaikade seisund

45
omavalitsuses ei oma vähemalt pooled
treeneri ametikohtadel olevatest
isikustest kehtivat kutset.

Kirjeldus	Kriteerium	Tase	Täidetud	Täitmata	Ei möödeta
Treenerite kvalifikatsioon	Vähemalt 25% omab kehtivat treeneri kutset	BA	66	10	3
	Vähemalt 50% omab kehtivat treeneri kutset	ED	31	45	3
	Vähemalt 75% omab kehtivat treeneri kutset, sh vähemalt 33% 5 taseme kutset	EE	1	75	3
KOV-i spordipaikade seisund	Vähemalt 75% vähemalt rahuldavas seisus	BA	76	3	0
	90% ja rohkem vähemalt rahuldavas ja 50% ja rohkem vähemalt heas seisus.	ED	67	12	0
	Vähemalt 90% vähemalt rahuldavas, vähemalt 75% vähemalt heas ja vähemalt 50% väga heas seisus	EE	2	77	0

BA - baastase; ED - edasijõudnute tase; EE - eeskujulik tase

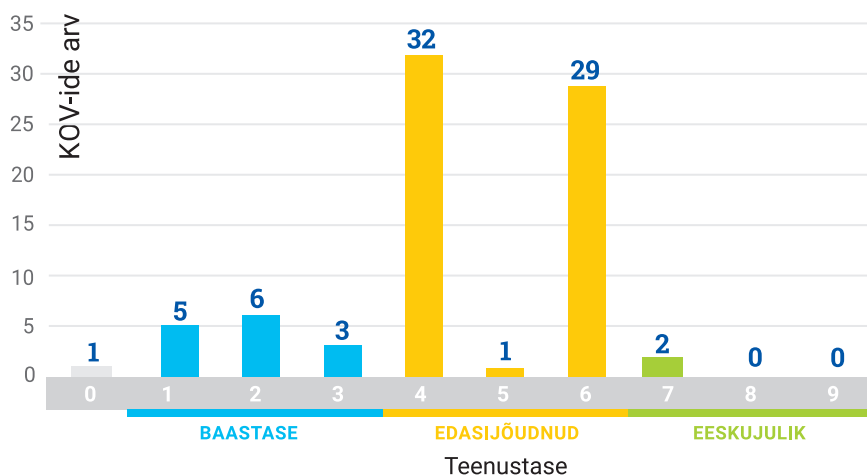
Vastavalt spordiseaduse §6 „Treenerile esitatavad nõuded“ lõikele 2 on treener „sportlasi ja teisi spordis osalevaid isikuid juhendav spordispetsialist, kellel on treeneri kutsekvalifikatsioon kutseeaduse tähenduses.“ Sellest lähtuvalt ei tohiks keegi, kellel vastav kutsekvalifikatsioon puudub, end treeneriks nimetada. Ometi tehakse seda päris palju. Antud kitsaskoha on Kultuuriministeerium koostöös EOK-ga kõrgendatud tähelepanu alla võtnud, nt alates 2020. aastast ei saa kutsetunnistusega juhendaja kandideerida Eesti Aasta treeneriks.

66. omavalitsuses on vaid veerandil treenerina tegutsevatel isikutel vastav kutsetunnistus olemas. 45. omavalitsuses ei oma aga vähemalt pooled treeneri ametikohtadel olevatest isikutest kehtivat kutset ning ainult üks omavalitsus on eeskujulikul tasemel ehk seal on vähemalt 75% treeneri ametikohtadel olevatel isikutel kehtiv treenerikutsetunnistus ning sh vähemalt 33% omab 5. taset.

Treenerilt kutsetunnistuse nõudmine ei ole pelgalt formaalsus, vaid tagab tema juures treenitavatele kompetentse juhendaja käe all kvaliteetsed treeningud. Treenerikutse olulisust on tun-

nustanud ka kohus. 2019. aastal mõistis Harju Maakohus süüdi treenerikutseta noore naisterahva, kes tekitas oma juhendatavale raske tervisekahjustuse ettevaatamatusest.³³ Prokurör Lea Pähkel tõi pärast kohtuistungit antud intervjuus välja, et kui juhendajal oleks olnud kutsetunnistus, ei oleks teda kohtu alla saadetud, sest prokuratuur oleks lähtunud sellest, et tegemist oli õnnetusega, mitte ettevaatamatusest sooritatud kuriteoga.”³⁴

Sportimispaikade osas on enamik KOV-e jõudnud baas ja edasijõudnud tasemele. Väga hea tase on kahel omavalitsusel. Nagu antud peatüki süsteemsuse alapeatükis sai viidatud, siis sporditaristu ülalpidamine ja neisse investeeeringud on hakanud kohalikele omavalitsuste spordivaldkonna eelarves aina suuremat osakaalu võtma, mistõttu on soovitatav sporditaristu rajamisel omavahel rohkem koostööd teha, et antud koormat ühiselt kanda.

Töötajate ja taristu kategoorias on enamik KOV-e 4. ja 6. tasemel, kuid leidub isegi üks KOV, kes ei täida ühtegi kriteeriumit.

3. Kättesaadavus

- Laste ja noorte spordi mitmekesisus
- Spordiürituste toimumine kohaliku omavalitsuste toel
- Terviseradade olemasolu

Vaid seitse kohalikku omavalitsust ei suuda oma linnas või vallas pakkuda noortele ja lastele vähemalt kolme spordiala, kuid kaks omavalitsust ei paku ühtegi. Samas, peaaegu pooltes kohalikes omavalitsustes saavad lapsed tegeleda vähemalt kümne spordialaga. Mitmekesisuse näitajad on kõrgemad keskuslikes omavalitsustes – 10 spordiala pakkumise lävend on täidetud 80% linnades, samas kui valdadest täidavad seda 39%. Lisaks on oluline ka elanike arv – väiksema elanike arvuga omavalitsustes on ka spordi kättesaadavus madalam.

Vabariigi Valitsus lõi 2017. aastal huvihariduse ja –tegevuse meetme, kust kohalikud omavalitsused saavad taotleda toetust. Antud riikliku meetme eesmärk on parandada huvihariduse ja –tegevuse, sh sporditegevuste kättesaadavust ning pakkuda noortele mitmekesisemaid

³³ Kohtuasja number 1-19-5350/7

³⁴ Eesti Päevaleht, „Inimeste tervisega ei mängita!“ Treener vigastas kogemata raskelt 12-aastast neiu“, 07.10.2019

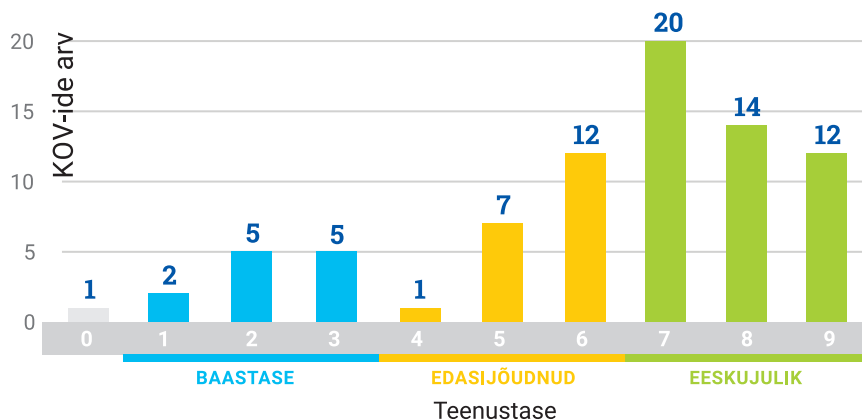
Kirjeldus	Kriteerium	Tase	Täidetud	Täitmata	Ei mõodeta
Laste ja noorte spordi mitmekesisus	Ühe spordiala pakkumine KOVis (või KOV võimaldab osaleda teises KOVis)	BA	77	2	0
	Kolme spordiala pakkumine KOVis (või KOV võimaldab osaleda teises KOVis)	ED	72	7	0
	10 spordiala pakkumine KOVis (või KOV võimaldab osaleda teises KOVis)	EE	37	42	0
Spordiüritused	Vähemalt neli KOV toetatud spordiüritust aastas	ED	70	9	0
	Vähemalt 12 KOV toetatud spordiüritust aastas	EE	40	39	0
Terviserajad	Olemas aastaringselt hooldatud terviserada	BA	66	10	3
	Olemas vähemalt osaliselt valgustatud terviserada	ED	65	11	3
	Olemas suusarajale kunstlume tootmise võimekus	EE	22	54	3

BA - baastase; ED - edasijõudnute tase; EE - eeskujulik tase

osalusvõimalusi. Oluline ei peaks olema igas KOV-is väga paljude erinevate spordialade pakkumine, vaid optimaalse arvu spordialade kvaliteetne tagamine.

Suur osa kohalikke omavalitsusi toetavad spordiürituste läbiviimist, mis aitab ühendada kogukonda ja kasvatada identiteeti, samuti sisustada vaba aega ja muuta seeläbi linn või vald atraktiivsemaks nii oma elanike kui ka teiste silmis.

Terviseradade olemasolu kriteeriumi mittetäitmise osas ei ole selget arusaadavat ühisnimeajat, sest seda kriteeriumit ei täida mõned linnalised KOV-id, üks väikesaar ja mõned vallad. Valgustatud ja kodulähedaste terviseradade ja välisporditaristu mõju liikumisharrastuse edendamisel on rahvusvaheliselt loetud väga oluliseks. Hea on tõdeda, et hooldatud terviserajad on olemas 66. omavalitsuses ning valgustatud rada 65. omavalitsuses. 22 omavalitsust on taganud kohalikes tervisespordikeskuses kunstlume tootmise võimekuse. Kultuuriministeeriumi hinnangul on piisav minimaalselt üks kunstlumega keskus maakonnas. Selleks on ellu kutsutud ka eraldi meede, kust 2019–2022 saab toetust 23 tervisespordikeskust.

Eelnevate kriteeriumite täitmise tulemuste alusel saab väita, et kättesaadavus on enamikus omavalitsustes väga hea. Siiski leidub ka omavalitsusi, kus spordi- ja liikumisvõimalused pole piisavalt kättesaadavad.

10
spordialaga
saavad lapsed ja
noored tegeleda
pea pooltes
omavalitsustes.

4. Tulemuslikkus

- Noorte osalus spordiklubides ja –ringides
- Elanike rahulolu liikumis- ja sportimisvõimalustega

Kirjeldus	Kriteerium	Tase	Täidetud	Täitmata	Ei mõõdeta
Noorte osalus spordiklubides ja -ringides	Vähemalt viis organiseerunud harrastajat 100 noore kohta	BA	71	8	0
	Vähemalt 30 organiseerunud harrastajat 100 noore kohta	ED	37	42	0
	Vähemalt 50 organiseerunud harrastajat 100 noore kohta	EE	15	64	0
Elanike rahulolu liikumis- ja sportimisvõimalustega	Vähemalt hinne 3 ³⁵	BA	75	1	3
	Vähemalt hinne 3,5	ED	51	25	3
	Vähemalt hinne 4	EE	9	67	3

BA - baastase; ED - edasijõudnute tase; EE - eeskujulik tase

Organiseeritud sporditegevusega on 71. kohalikus omavalitsuses hõivatud vähemalt 5% noortest, pooltes vähemalt 30% ning 15. linnas ja vallas 50%. Noorte sportliku aktiivsuse näit on seotud ka nende liikumisaktiivsusega, mistõttu kui tahame täita „Sport 2030“ arengustrateegia peamise eesmärgi ehk viia piisavalt liikuvate inimeste hulk 2/3 elanikkonnast, siis tuleb kõigis kohalikes omavalitsustes ka rohkem noori kaasata organiseeritud sporditegevusse. Üle-eestiline näitaja samas kinnitab, et rohkem kui pooled noored on kaasatud organiseeritud sporditegevusse, mis tähendab, et suured omavalitsused tõstavad oma kõrgema spordis hõivatud noorte protsendiga üldist taset.

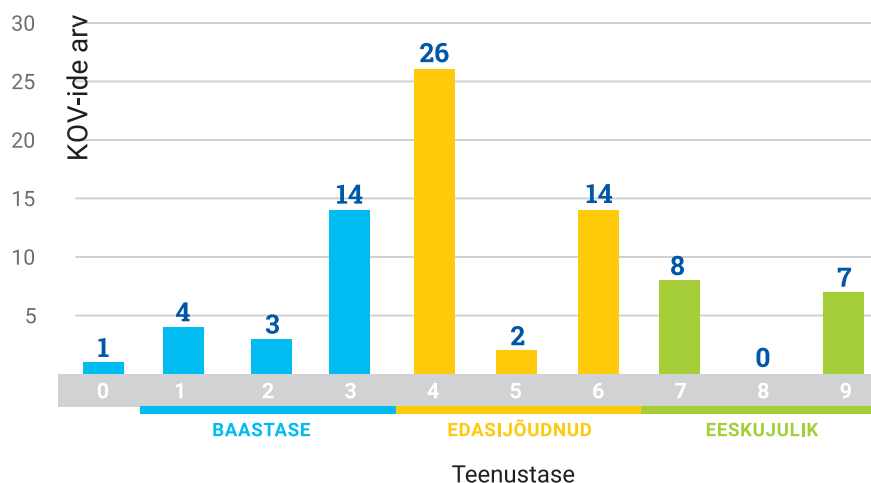
Elanike rahulolu liikumis- ja sportimisvõimalustega on üldiselt hea. 29. KOV-is on liikumis- ja sportimisvõimalustega rahul neli inimest viiest. Sellest võib järeldada, et üldise liikumisaktiiv-

71

kohalikus omavalitsuses osaleb vähemalt 5% noortest organiseeritud sporditegevuses.

³⁵ 5 palli skaalal

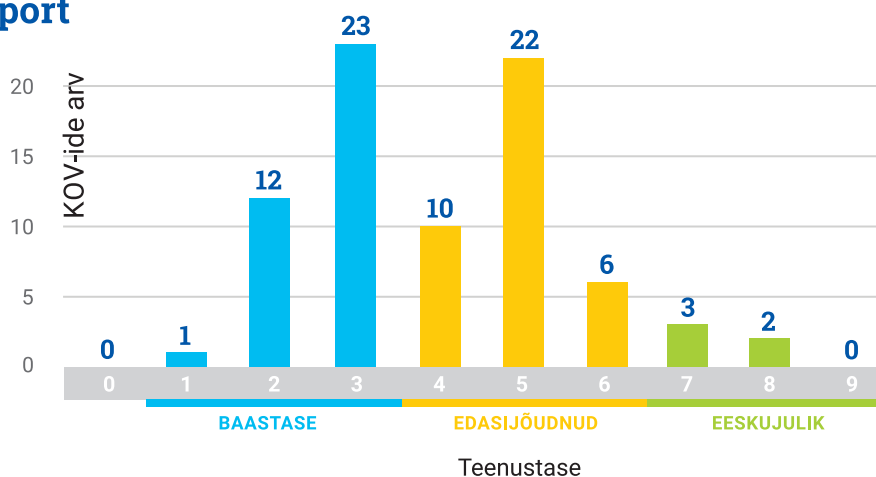
suse madal tase ei jää taristu või teavituse taha. Üle 90% eestlasi peab³⁶ tähtsaks või küllaltki tähtsaks, et inimesed tegeleksid tervisespordi ja liikumisharrastustega.

Üle 90%
eestlasi peab küllaltki tähtsaks, et inimesed tegeleksid liikumisharrastustega.

Kokkuvõte

Sport

Enamik omavalitustest asuvad täna sporditeenuste osutamisel keskmisel tasemel. Suurema elanike arvuga KOV-id täitsid kriteeriume paremini ehk suudavad kvaliteetsemat teenust pakkuda. Samuti on näha seost elanikkonna hajutatusega – keskuslikes omavalitsustes on ka spordivaldkonna teenused paremini tagatud. Omavalitsuste tulukuse mõju sporditeenuste pakkimisele tulemustes ei väljendunud, mis tähendab, et tagamaalisus ja elanike arv mängivad olulisemat rolli. 66 omavalitsust jõuavad elementaarsele baastasemele (tase 3), kuid muretkitav on see, et koguni 13 omavalitsust ei ole seda saavutanud. Detailne ülevaade kohalike omavalitsuste kaupa on kätte saadav www.minuomavalitsus.ee.

*Kõik andmed seisuga 05.01.2021

³⁶ Ühendus Sport Kõigile MTÜ ja EOK tellimisel Turu-uuringute AS poolt 2020. aasta 28. septembrist 1. oktoobrini Eesti elanike seas läbiviidud küsitlusuuringu kehalise aktiivsuse teemal. <https://media.voog.com/0000/0041/2571/files/2020%20Eesti%20elanike%20kehalise%20aktiivsuse%20uuringu%20kokkuv%C3%B5te.pdf>

2.3. COVID-19 PÕHJUSTATUD ERIOLUKORRA TÕTTU ERALDATI SPORDILE TOETUST PEA 13 MILJONIT EUROT

Möödunud aasta 12. märtsil välja kuulutatud eriolukord ja sellele järgnenud piirangud COVID-19 leviku tõkestamiseks mõjutasid sporditegevust olulisel määral. Eriolukorra ajal oli Eestis keelatud treeningute läbiviimine, spordivõistluste ja -ürituste korraldamine, suletud olid kõik spordiklubid ja spordiobjektid. Pärast eriolukorda jäid kehtima osalejate arvu piirangud. Olukorraga kaasnesid olulised muudatused nii rahaliselt kui ka sisuliselt – enamik liikumis- harrastuse üritusi ja rahvusvahelisi võistlusi jäi ära või toimus väiksemas mahus. Samas suurenes virtuaalsete võistluste arv. Alljärgnevalt on kirjeldatud eriolukorraga kaasnevaid mõjusid ja Vabariigi Valitsuse toetusmeetmed erinevate gruppide lõikes.

1. Valdkondade ülene töötukassa meede

Valdkondade ülesest töötukassa tööjõukulu toetuse meetmest toetati 366 spordivaldkonna asutust kokku 4,47 mln euroga. Arvestades, et töötukassa tööjõukulu toetuse maht oli üle 256 mln euro, siis sai spordivaldkond 1,74% kogu eraldatud toetuste mahust, mis iseloomustab ka spordivaldkonna tööhõivet võrreldes teiste valdkondadega.

Spordivaldkond sai töötukassa meetmest

1,74%

kogu eraldatud toetuste mahust.

2. Peamiselt noortega tegelevad spordiklubid

Eriolukorra väljakuulutamisel peatasid kõik spordiorganisatsioonid oma tegevuse. Noortega töötavate treenerite tööjõukulude katmiseks eriolukorra ajaks said spordiklubid kasutada nii treenerite tööjõukulude toetust, kohalike omavalitsuste erinevaid toetusi, kui ka Töötukassa eriolukorraks kehtestatud töötasu hüvitise meedet.

3. ja 4. kutsetasemega treenerite toetamiseks rakendas riik täiendavat toetusmeedet. Täiendavat toetust eraldati kuni kolme kalendrikuu eest ajavahemikus aprillist juunini ning selle määr oli 24-treeningtunnise nädalakoormuse eest 250 eurot kuus. Kokku eraldati treenerite täiendavat palgatoetust 92 spordiorganisatsiooni 213-le treenerile kokku 94 901,42 eurot. Täiendava toetuse saajad on võimelised pärast eriolukorra lõppemist oma senist tegevust jätkama.

Haridus- ja Teadusministeerium rakendas haridusvaldkonna asutustele ja huvitegevuse pakkujatele (kaasa arvatud spordikoolidele ja spordiklubidele) kriisi leevenduseks toetust möödapääsmatute kulude katmiseks. Maksimaalne toetuse suurus lapse kohta oli 80 eurot kuu kohta ning seda sai taotleda kolme kuu eest (märts, aprill, mai). Sealjuures sai toetust taotleda maksimaalselt 50% laste arvu ulatuses. Kokku eraldati spordivaldkonna organisatsioonidele toetusi 4,45 mln eurot, mis on 47,65% kogu taotlusvooru mahust. Toetust eraldati 360-le spordivaldkonna organisatsioonile.

Kokku eraldati treeneritele täiendavat palgatoetust ligi

95 000

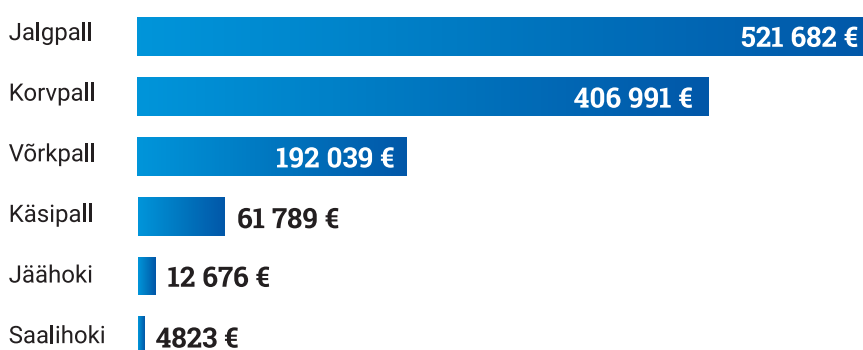
eurot.

3. Sportmängude spordialaliidud ja meistriliiga klubid

Eriolukorra väljakuulutamise tõttu lõpetati mängud kõikide sportmängude Eesti meistrivõistluste sarjades ja sellest tulenevalt jäid mängimata põhiturniiri mängud ning kohamängud. Hooaja ootamatu lõpetamise tõttu jäi sportmängude alaliitudel ja meistriliiga klubidel saamata märkimisväärne summa piletitulu ning sponsortoetusi.

Selleks, et tagada meistriliiga klubide jätkusuutlikkus, motivatsioon ning vältida nende tegevuse lõpetamist lõi riik toetusmeetme sportmängude spordialaliitudele ning täiskasvanute Eesti meistriliigades osalevatele klubidele. Kuue sportmängu meistriliigade klubid olid kokku planeerinud koroonaviirusest mõjutatud hooaja eelarveteks enam kui 18 mln eurot, millest sponsortoetused moodustasid umbes 6,5 mln eurot, avaliku sektori toetus 3,0 mln eurot ning liikmemaksud 2,8 mln eurot. Toetusmeetme maht oli 1,2 mln eurot. Toetust eraldati kokku kuuetele sportmängude spordialaliidule, kes omakorda jagasid toetuse edasi 58 meistriliigas osalevale klubile.

Sportmängude toetused

**Kuus sportmängu
alaliitu said toetust**

**1,2
miljonit eurot.**

4. Rahvusvaheliste võistluste korraldajad

Kultuuriministeerium toetas 2020. aasta alguses kahest erinevast meetmest rahvusvahelisi võistlusi kokku ligikaudu 1,2 mln euroga. Ära jäänud võistluste puhul oli korraldajatel võimalik ministeeriumi eraldatud toetustest katta põhjendatud ja hädavajalikud kulud, mis olid tehtud võistluste ettevalmistamiseks. Seega need ministeeriumi toetust saanud korraldajad täiendavat toetust ei vajanud.

Samas oli 2020. aastaks planeeritud veel mitmeid suuri rahvusvahelisi võistlusi, mille korraldajad planeerisid saada riiklikku toetust Kultuuriministeeriumi meetmest, mis võtab arvesse üritustega kaasnevat majanduslikku maksutulud riigile. Sellisteks üritusteks olid näiteks jalgpalli U17 poiste finaaltourniir, triatloni Euroopa meistrivõistlused, Taekwondo Euroopa meistrivõistlused, Tallinna Maraton. Piirangute tõttu neid üritusi ei toimunud ning nende ürituste ettevalmistamisega seotud kulud kompenseeris Kultuuriministeerium ära jäänud ürituste tagasi kantud toetusest.

Suurematest planeeritud üritustest toimus aasta jooksul üksnes autoralli MM-sarja etapp Rally Estonia, triatlonivõistlus Ironman ning Simple Session.

Suurematest
üritustest toimus
üksnes Rally
Estonia, Ironman
ning Simple
Session.

5. Suuremad liikumisharrastuse ürituste korraldajad

Aja jooksul on esile kerkinud mitmeid üle-eestilise mastaabiga liikumisürituste ja -sarjade korraldajaid, kelle mõju liikumisharrastuse edendamisse on märkimisväärne, näiteks Klubi Tartu Maraton, Spordiürituste Korraldamise Klubi, Kahe Silla Klubi, Rakvere Maraton. Selliste suurte liikumisharrastuse ürituste korraldajatele loodi liikumisharrastuse ürituste jätkusuutlikkuse toetus eesmärgiga leevendada koroonaviiruse levikuga seotud kriisi mõju, mis ohustab üleriigilise tähtsusega traditsiooniliste liikumisharrastuse ürituste toimumist, kompenseerides spordiorganisatsioonide põhitegevusega seotud kulusid, mille katmiseks planeeritud tulud on oluliselt vähenenud. Kuna piirangute tõttu jäid ära ka mitmed suured sүgisesse planeeritud üritused (Tallinna Maraton, Narva Energiajooks, Rakvere Ööjooks), siis korraldas Kultuuriministeerium 2020. aasta novembris ka teise täiendava taotlusvooru. Kokku eraldati aasta jooksul kahest taotlusvoorust toetust kümnele organisatsioonile kokku 455 000 eurot.

Liikumisharrastuse ürituse korraldajate suurim tulubaasi langus tuli osalustasude vähenemise pealt.

6. Spordialaliidud ja teised valdkonna katusorganisatsioonid

Spordialaliitudel ning teistel valdkonna katusorganisatsioonidel oli võimalik personaliga seotud kulude katmiseks saada toetust Töötukassa töökulu toetuse meetmest. Igapäevase töö jätkumine ja sportlaste ettevalmistamise minimaalsel tasemel oli oluline, et samas mahus säiliks 2020. aastal juba eraldatud riiklikud toetused. Seda ka suudeti tagada.

Riiklikest toetustest oluline osa laekub spordiorganisatsioonidele hasartmängumaksust. Kuna eriolukorra ajal olid suletud kasiinod ning ka spordivõistlustele ei ole võimalik panustada, siis langes hasartmängumaksu laekumine perioodil märts kuni juuli keskmiselt 28% kuus. Selleks, et spordialaliitude, sportlaste ja koondiste ees võetud kohustused katta eraldas Kultuuriministeerium Eesti Olümpiakomiteele täiendalt 246 000 eurot hasartmängumaksu laekumise kompenseerimiseks.

Kultuuriministeerium eraldas 29-le spordialaliidule kokku 692 399 eurot eesmärgiga leevendada koroonaviiruse levikuga seotud kriisi mõju, mis ohustab spordialade mitmekesisust, spordialaliitude toimimist ja järjepidevust, kompenseerides spordiorganisatsioonide põhitegevusega seotud kulusid, mille katmiseks planeeritud tulud on oluliselt vähenenud.

7. Spordiobjektide omanikud ja haldajad

Eestis on kokku 3410 spordiobjekti, millest 600 kuuluvad eraomanikele (st ei kuulu otseselt kohalikele omavalitsusele või riigile). 600 spordiobjektile on 1274 sportimispaika, millest 72 (jäähallid, basseinid) ülalpidamiskulud on kallid ja umbes 600 (spordisaalid, hallid jms peaaesjalikult siseruumides asuvad sportimispaigad) ülalpidamiskulud on keskmise tasemega.

Kultuuriministeerium koostöös Spordikoolituse ja –teabe Sihtasutusega lõi toetusmeetme eraomanike valduses olevatele spordiobjektidele. Taotlusvooru tingimustele vastavaks osutus 87 eraõigusliku juriidilise isiku (spordiobjekti valdaja) kriisikahjude osaliseks hüvitamiseks

esitatud taotlust, kokku 121 spordiobjekti ning nende koosseisus olevat 298 sportimispaika.

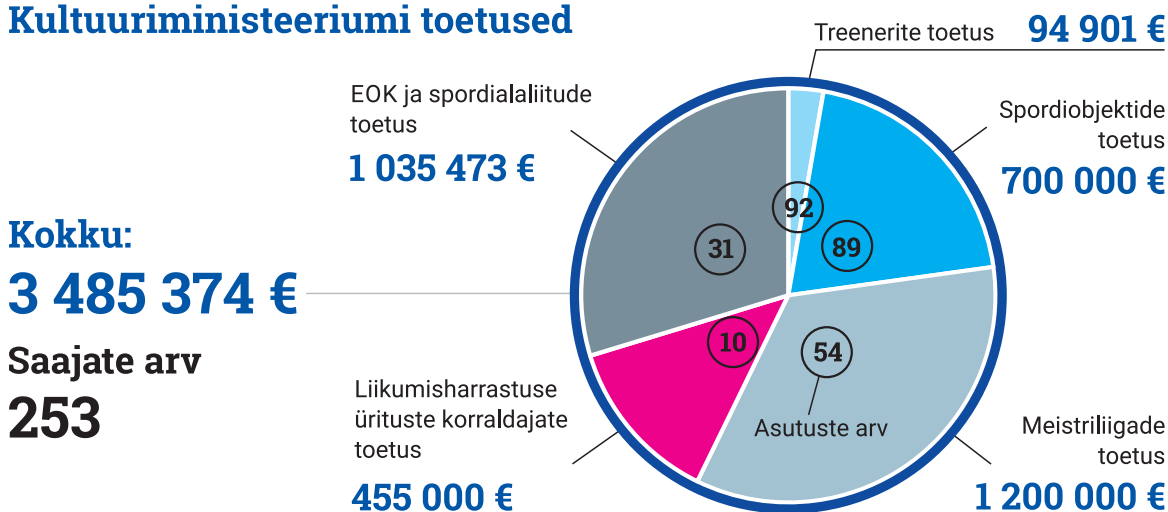
Lisaks toetati erinevatest Ettevõtluse ja Arendamise Sihtasutuse voorudest 20 spordiobjekti omanikku kokku 396 160 euroga.

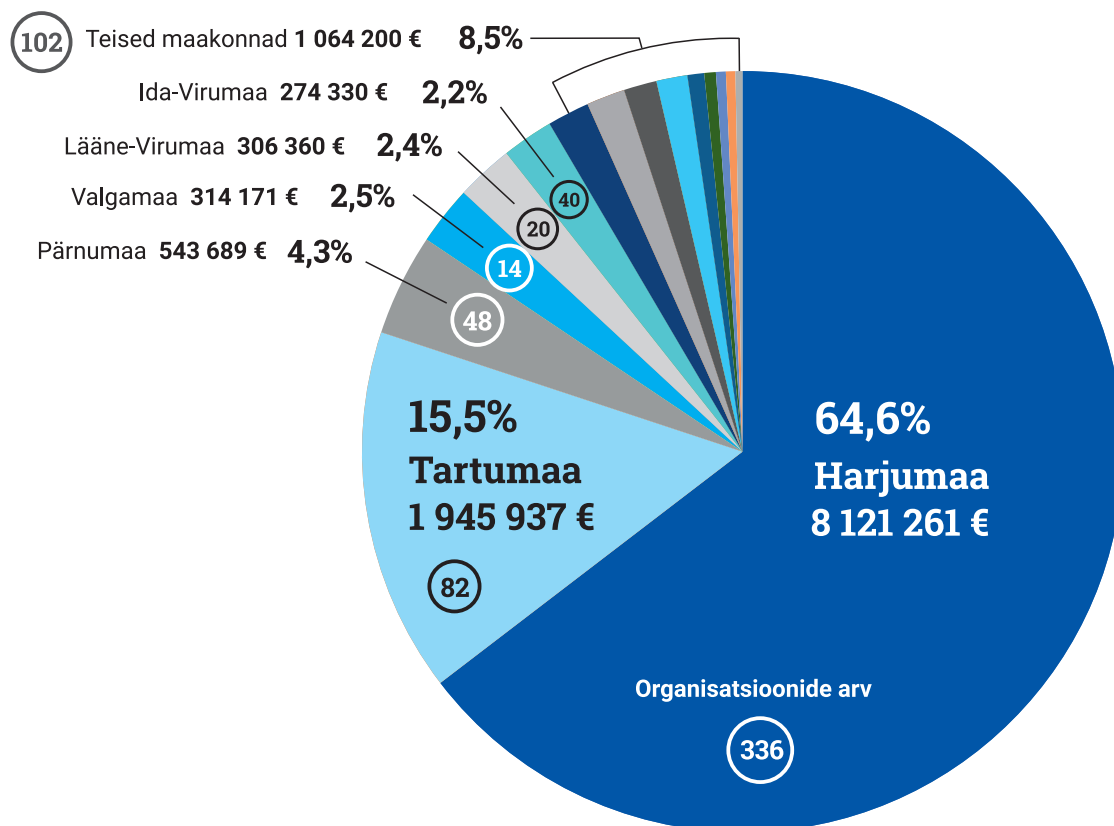
Spordivaldkonna toetused tulenevalt COVID-19 põhjustatud eriolukorrast

	Kõik voorud kokku	Kultuuri- ministeerium	Haridus- ja Teadus- ministeerium	Töötukassa	EAS
Vooru maht kokku (eur)	289 007 884	3 485 374	9 341 738	256 479 164	19 701 608
Vooru saajate arv		253	840	17 560	
Toetus spordiorganisatsioonidele (eur)	12 805 947	3 485 374	4 451 568	4 472 845	396 160
Spordi osakaal kogu vooru mahust (%)	4,35%	100,00%	47,65%	1,74%	2,01%
Toetust saanud spordiorganisatsioonide arv	641	253	360	366	20

Kultuuriministeeriumi toetused

Toetused maakondade lõikes

Kokkuvõttes eraldati kriisiga seotud mõjude leevendamiseks 641-le spordivaldkonna asutusele toetust kokku pea 13 mln euro eest. Sellele summale lisanduvad veel 2020. aasta detsembris kehtestatud piirangute leevendamiseks mõeldud toetussummad, mille eraldamine toimub 2021. aasta alguses.

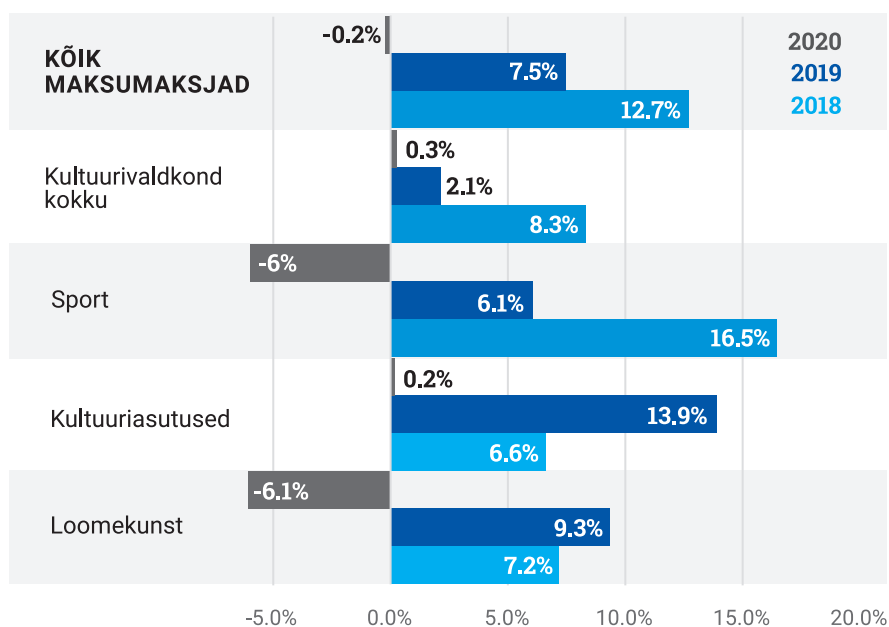
Sport kaotas 2020. aasta II kvartalis 38,8%
maksudest võrreldes eelmise aastaga.

Kriis tõi kaasa maksude järsu vähenemise

Koroonakriisi rahalist mõju valdkonnale iseloomustavad 2020. aastal toimunud järsud muutused maksulaekumises. 2020. aastal tasus spordivaldkond kokku 6% vähem makse kui 2019. aastal. Võrreldes kõigi maksumaksjate ning kultuurivaldkonnaga vähenesid spordi ja loomekunsti valdkonna maksud kõige enam. Tasutud maksude summa ei muutunud riigis tervikuna, kultuurivaldkonnas kokku ega ka kultuuriasutuste lõikes oluliselt võrreldes 2019. aastaga. Alljärgnevas tabelis on esitatud riiklike maksude tasumise võrdlus võrreldes eelmise aastaga viie erineva rühma poolt aastatel 2018-2020 võttes aluseks EMTAK koode ³⁷.

³⁷ Kõik maksumaksjad: kultuurivaldkond kokku; EMTAK 900: Loomes-, kunsti- ja meelelahutustegevus (lühendatult loomekunst); EMTAK 910: Raamatukogude, arhiivide, muuseumide ja muude kultuuriasutuste tegevus (lühendatult kultuuriasutused); EMTAK 931: Sporditegevus (lühendatult sport).

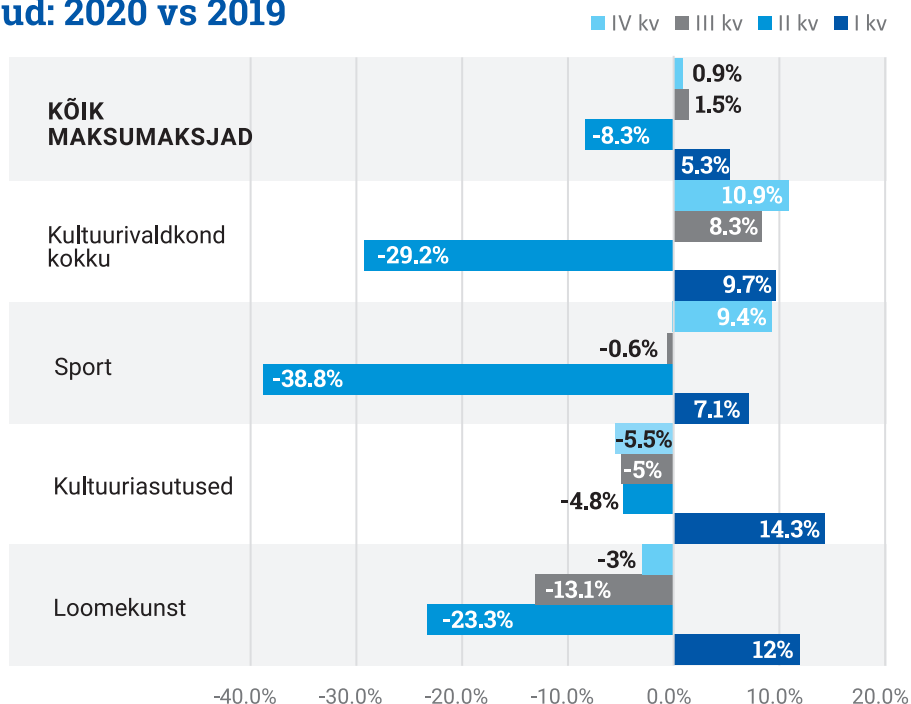
Riiklikud maksud 2018-2020

Kui võrrelda kvartalite kaupa 2020. aasta muutusi riiklikes maksudes võrreldes 2019. aasta sama kvartaliga, siis on näha, et sport kaotas II kvartalis 38,8% maksudest võrreldes eelmise aastaga, kuid tõusis aasta lõpus taas plussi võrreldes eelmise aasta IV kvartaliga. II kvartali languse oluline põhjus oli kindlasti spordiorganisatsioonide sulgemine eriolukorra tõttu, erasektori toetuste vähenemine ning eraisikute panuse vähenemine. Maksulaekumise taastumisel on oluline roll avaliku sektori toetustel, mis jõudsid spordivaldkonnani peamiselt kolmandas kvartalis. Kui sport ja kultuurivaldkond kokku tasusid 2020. aasta viimases kvartalis makse ligi 10% enam kui aasta varem, siis loomekunst ning kultuuriasutused tasusid makse sarnaselt teisele ja kolmandale kvartalile ka neljandas kvartalis vähem.

Riiklikud maksud: 2020 vs 2019

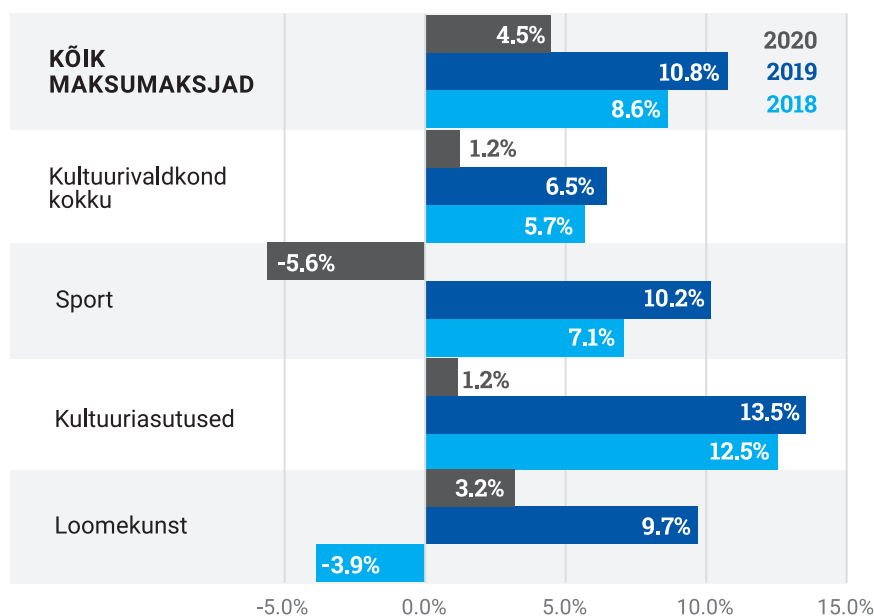
Kui võrrelda ainult tööjõukulude tasumist perioodil 2018-2020, selgub, et spordivaldkonna tasutud summa langes sarnaselt üldisele maksulaekumisele 6%, kuid teistes võrdluses esitatud valdkondades toimus samal ajal kerge tõus.

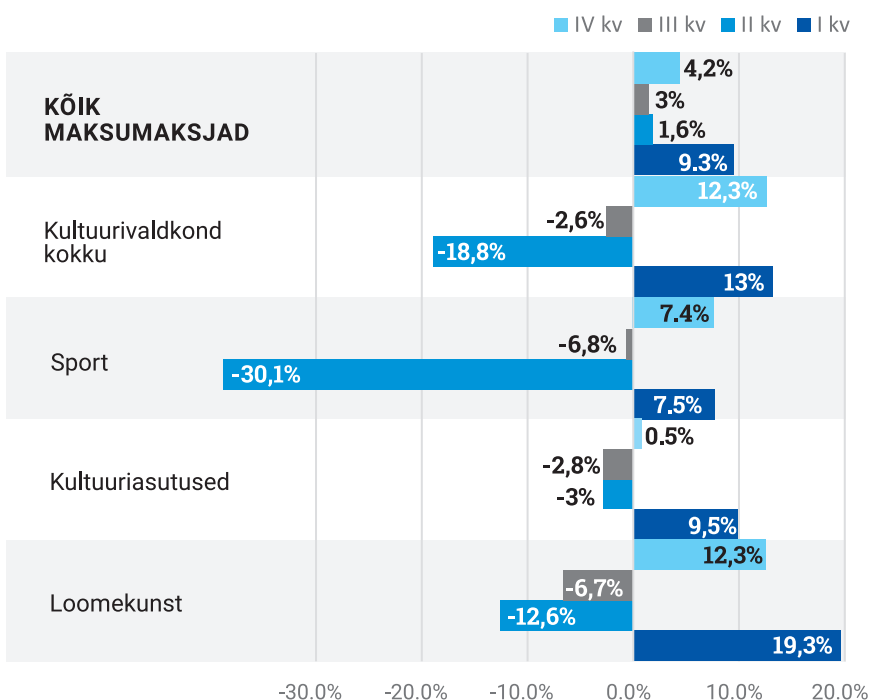

Tööjõumaksud 2018-2020

Kui vaadata üksnes tööjõumaksud tasumist kvartalite kaupa, siis on näha, et sport maksis II kvartalis 30% vähem makse kui aasta varem, mis oli võrreldes teiste gruppidega kõige suurem langus. III kvartalis maksis sport 7% vähem, aga IV kvartalis juba 7% rohkem kui aasta eest.

Tööjõumaksud: 2020 vs 2019

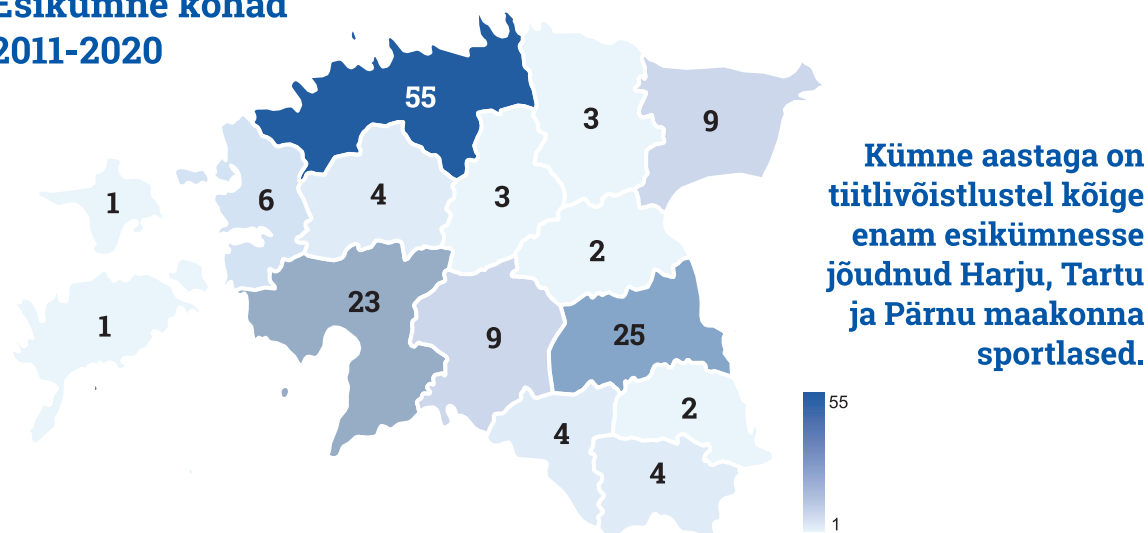
2020. aasta maksulaekumiste muutused annavad esialgse ülevaate rahalisest mõjust valdkonnale, aga samas on selge, et mitmeid majanduslikke ja spordispetsiifilisi mõjusid saab hinnata alles aastate pärast. Valdkonnas on üle 3000 organisatsiooni ja üle 3500 spordiobjekti. Kõigil neil jäi ja jääb ka edaspidi koroonaviiruse tõttu saamata tulu nii toetajatelt kui ka eraisikutelt. Rahastamisega seotud ebakindlus püsib ka 2021. aastal, sest võib prognoosida erasektori toetuste vähenemist. Maksulaekumise vähenemine tagajärjel võivad väheneda ka kohalike omavalitsuste toetused. Kuna sporti rahastatakse ka otse alkoholi- ja tubakaaktsiisist ning hasartmängumaksud, siis võib ka nende laekumiste vähenemine võrreldes varasemate aastatega tuua spordivaldkonnale kaasa raskusi. Piirangute tõttu ei ole võimalik korraldada võistlusi sarnaselt varasematele aastatele ning see vähendab võimalust teenida piletikulu või osalustasu.

2.4. LINNADE JA VALDADE OTSUSED MÕJUTAVAD OTSESELT KA TIPPSPORTI

Saavutussport ja liikumisharrastus on omavahel tihedalt seotud. Eestit edukalt esindavad tipp-sportlased toovad au ja kuulsust mitte ainult riigile, vaid ka kohalikele omavalitsustele, kus nad on sündinud või kasvanud. Nad on eeskujuks kohalikele noortele ning motiveerivad kohalikke ettevõtteid sealseid spordiklubisid toetama. Linnad ja vallad on mõistnud ka rahvusvaheliste võistlustega kaasnevat positiivset majanduslikku mõju piirkonnale. Spordiobjektide ehitamisel lähtutakse sageli põhimõttest, et seal oleks võimalik regulaarselt trennida nii harrastajatel, tipp-sportlastel kui ka korraldada rahvusvahelisi kõrgetasemelisi spordivõistlusi.

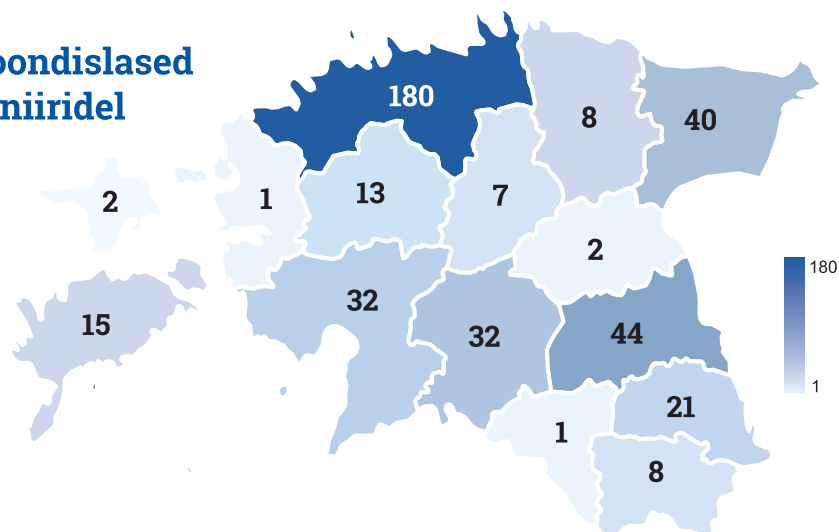
Kultuuriministeeriumi spordiprogrammis on üheks saavutusspordi mõõdikuks täiskasvanute tiitlivõistlustel (EM, MM, OM) olümpiaaladel esikümnesse jõudmine. Perioodil 2011-2020 on sellise tulemuseni jõudnud 151 Eesti sportlast. Spordialadest on kõige mitmekülgsemalt esindatud sõudmine 22 ning kergejõustik, vehklemine ja kurling 13 sportlasega. Kõige enam on esikümnesse jõudnud Harju, Tartu ja Pärnu maakonnast sportlaste alustanud sportlased. Kolmest maakonnast kokku on sportlaste alustanud 103 sportlast ehk 68% kõigist neist, kes on jõudnud rahvusvahelisel tasandil kümne parema sekka. Ülejäänud 12 maakonnast on viimase kümne aasta jooksul vähemalt üks sportlane jõudnud esikümnesse. Täpne ülevaade maakondade lõikes on toodud alljärgneval joonisel.

Esikümne kohad 2011-2020

Olümpiaalade suurekoosseisuliste sportmängude (jalgpall, korvpall, käsipall, võrkpall ja jäähoki) puhul on viimase kümne aasta jooksul Eesti täiskasvanute meeste ja naiste koondist esindanud EM, MM ja OM valikmängudes või finaaltourniiril kokku 419 sportlast, kellest 134 on naised ja 285 mehed. Kõige enam täiskasvanute sportmängude koondiste liikmeid on oma sportlaste alustanud Harju, Tartu ja Ida-Viru maakonnast. Kolmest maakonnast kokku on sportlaste alustanud 264 sportlast ehk 63% kõigist täiskasvanute koondisesse jõudnud sportlastest. Täpne ülevaade maakondade lõikes on toodud alljärgneval joonisel.

Sportmängude koondislased valik- ja finaaltourniiridel 2011-2020

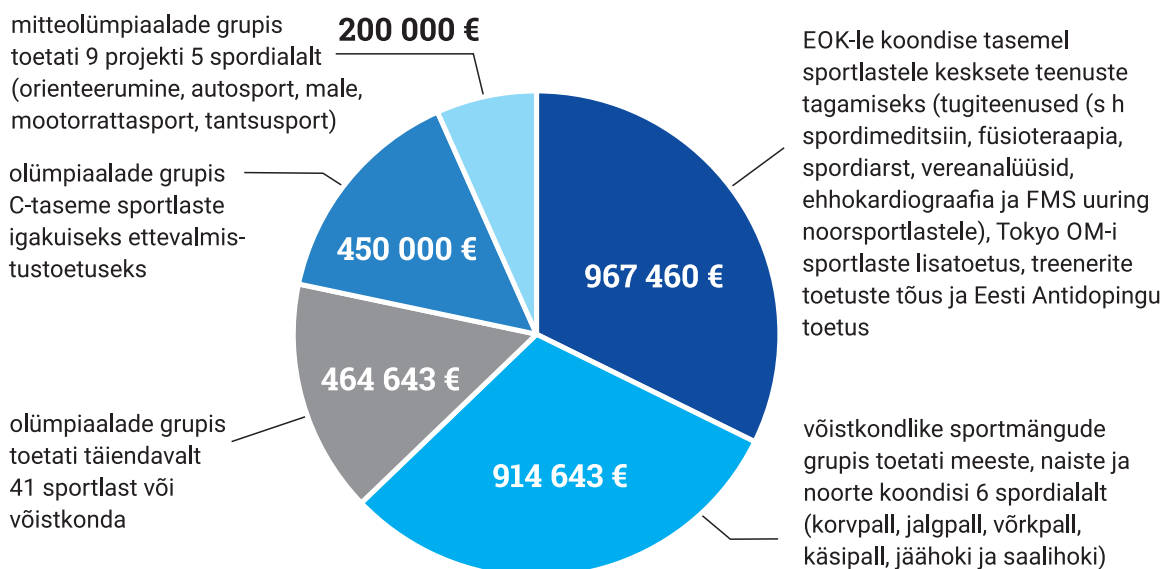
Team Estonia kaudu toetusi kolme miljoni euro eest

Riik toetab andekaid ja edukaid Eesti sportlasi Team Estonia projekti kaudu. Team Estonia on Eesti tippspordi edendav projekt, millega toetatakse sportlasi ja tagatakse neile vajalikul tasemel ettevalmistus medalite võitmiseks olümpiamängudel ja teistel tiitlivõistlustel. Team Estonia projekti viib ellu Eesti Olümpiakomitee, kes alates 2019. aastast eraldab kultuuriministeeriumi asemel halduslepingu alusel riigieelarves spordialaliitudele ette nähtud vahendeid. 2019. aastal toetas riik projekti elluviimist 1 miljoni euroga, 2020. aastal 3 miljoni euroga. 2021. aasta riigieelarvesse on planeeritud projektile samuti 3 miljonit.

Lisaks Team Estoniale jätkus sportlaste ja nende treenerite toetamine endiselt ka hasartmängumaksu vahenditest EOK kaudu. Kokku laekus 2020. aastal hasartmängumaksu saavutusspordi edendamiseks 3,1 miljonit eurot.

3 miljonit eurot on 2021. aasta riigieelarvesse planeeritud Team Estonia projektile.

Team Estoniale riigieelarvest eraldatud 3 miljoni euro jagunemine 2020. a

Võistluste korraldamine ja infrastruktuuri rajamine

2020. aastal oli iga rahvusvaheline võistlus, mida õnnestus korraldada, nii suur au kui ka suur vastutus. Vaatamata keerulisele olukorrale õnnestus Eestis korraldada kaks suurt võistlust – autoralli MM-i sarja etapp Rally Estonia ning Ironmani täispikk triatlon. Mõlemad võistlused viidi läbi septembri alguses vahetult enne viiruse uut tõusu ning need said toimuda ainult tänu sellele, et valitsus tegi neile erandeid. Riik toetas Rally Estonia korraldamist 2,7 mln euroga ning Ironmani triatloni korraldamist 0,7 mln euroga. Lisaks eraldas Kultuuriministeerium Eesti Võrkpalli Liidule 0,5 mln eurot 2021. aastal Eestis toimuva meeste võrkpalli Euroopa meistrivõistluste finaaltorniiri alagrupi turniiri korraldamise ettevalmistamiseks.

Vabariigi Valitsus otsustas 2020. aasta riigieelarve seaduse eelnõus 6 miljoni euroga toetada kohalikke omavalitsusi multifunktsionaalsete, aastaringset kasutatavate spordiväljakute, sh jalgpalli sisehallide rajamisel. Riigikogu rahanduskomisjonis otsustati toetada Eesti Jalgpalli liidu ettepanekut ehitada esimesed neli halli Raplasse, Haapsallu, Tartusse ja Viljandisse. Kunstmuruga jalgpallistaadion Raplasse ning ülejäänud staadionid koos jalgpalli halli kupliga peaksid valmima 2021. aastal. Kõik rajatavad hallid on haridusasutuste vahetus läheduses, Viljandi jalgpallihalli rajatakse lisaks kunstmuruga jalgpalliväljakule ka nelja rajaga jooksusirge, millest kaks rada ümbritsevad täismõõtmetes väljakut. Muud spordialad saavad enda käsutusse ka ala, mis jääb väravate taha.

Riik toetas Kääriku Spordikeskuste arendamist 2020. aastal 4,6 mln euroga, valmisid arendamise IV ja V etapp. IV etapi raames valmisid uue valgustusega kergejõustiku ja jalgpallistaadionid. Viimase täitavaid funktsioone täidavad staadioni vahetus läheduses asuvad kuulitõukealad, heitealade väljak ning väljõusaali ala koos teivashüppealaga. Sama etapi käigus renoveeriti Kääriku järve ääres asuv Greeni saun ning väliujula. Tööde käigus uuendati tänavavalgustust ning pinnati juurdepääsuteed.

V etapp hõlmas endas majutusele suunatud teenuste laiendamist viie võistkonnamaja näol, kuhu kokku on võimalik mahutada 60 sportlast ning koostöös erasektoriga paigaldati keskusesse kaks peegelmaja. Hoonete valmides kuulutati välja riigihange Kääriku spordihotelli ja muinsuskaitse all oleva spordihoonet renoveerimiseks. Viimaste tööde täitmise tähtaeg on 2021. aasta juuni.

Edasi on liigutud Targa Kääriku kontseptsiooniga, millest tulenevalt on laagrilastel võimalik kasutada treeningprotsessides ning laagripakettide osana erinevaid spordi ja füsio monitoorimiseadmeid (Polar Team Pro, Vert, Bar Sensei jpm.). Täpsustatud on lähteülesandeid koostööks TÜ Kliinikumiga ning Tartu ülikooliga sporditeaduste arendamisel Kääriku Spordikeskuses.

Koos Pärnu linna ja Pärnu Sõudeklubiga jätkati Rääma Sõudebaasi renoveerimist. Riik, linn ja spordiklubi panustasid igaüks keskuse renoveerimisse 2020. aastal 160 000 eurot.

6 miljoni euroga
toetab riik kohalikke omavalitsusi multifunktsionaalsete,
aastaringset kasutatavate spordiväljakute, sh jalgpalli sisehallide rajamisel.

Alates 2018. a kehtib põhimõte, et riik toetab
**1,1 miljoni treeningtunni läbiviimist
ja kuni 50% treeneri brutotasust.**

Riiklikku toetust saab üle 1300 treeneri

Alates 2015. aastast on spordiorganisatsioonidele eraldatud treenerite tööjõukulu toetust, mille eesmärk on aidata tagada treeneritele sotsiaalsed garantiid ning viia treenerite palk Eesti keskmisele tasemele. Alates 2018. aastast kehtib põhimõte, et riik toetab 1,1 miljoni treeningtunni läbiviimist ja kuni 50% treeneri brutotasust, ülejäänud osa katavad spordiorganisatsioonid. 2020. aastal oli Kultuuriministeeriumi eelarves treenerite tööjõukulu toetuseks kokku 7,25 mln eurot. Täiskohaga töötava treeneri brutopalgaks määrati 2020. aastal 1020 eurot kuus, mis teeb koos riiklike maksudega 1364 eurot kuus, millest 47,98% on riigi osa ja 52,02% spordiorganisatsiooni osa. Kokku eraldati toetust 408 spordiorganisatsioonile 1305 treeneri eest, kes treenivad 41 340 noort.

Spordiseaduse muudatus korrastas stipendiumi maksmise korda

17. veebruaril 2020 kiitis Riigikogu heaks spordiseaduse, tulumaksuseaduse, halduskoostöö seaduse, maksukorralduse seaduse ja karistusseadustiku muudatused, mis jõustusid 1. märtsil 2020. Peale seaduse muudatust eristatakse sportlastele määratud stipendium teiste valdkondade stipendiumidest. Sportlasestipendiumi võib maksta sportlasele spordiga seotud teadmiste või oskuste omandamise ning võimete arendamise soodustamiseks.

Sportlasestipendiumi võib maksta kuni 12-kordse alampalga ulatuses aastas ehk 2020. aastal kokku 7008 eurot. Rohkem ei ole seadusega lubatud sportlasestipendiumi maksta. Sportlasele stipendiumi eraldanud spordiorganisatsioon või -kool peab olema kantud Eesti spordiregistrisse. Selleks, et stipendiumile ülempiiri seadmist kompenseerida, loodi spordiorganisatsioonidele ja spordikoolidele seaduse tasandil uue maksuvaba toetus, mille nimeks on sportlasetoetus, mida võib sportlasele maksta, kui ta on täitnud kõik kolm tingimust:

1. sportlasele makstakse lepingu alusel iga kuu tasu vähemalt töötasu kuu alammäära ulatuses;
2. sportlasel on spordialaliidu väljastatud sportlase litsents;
3. sportlane osaleb spordialaliidu võistlussüsteemis või kuulub Eesti rahvuskoondisesse.

Nimetatud muudatused peaksid vähendada ebamäärasust sportlastele stipendiumide maksmisel ja ebakindlust spordimaastikul.

**Sportlasestipendiumi võib maksta kuni 12-kordse
alampalga ulatuses aastas ehk 2020. aastal**

7008 eurot.

**Sportlase-
toetuse
maksmiseks
peab täitma
kolm
tingimust.**

Mitmed KOV-id peavad saavutussporti oluliseks

Omavalitsuste peamine fookus on noortesporti, spordiürituste ja spordiobjektide rajamise ning ülalpidamise toetamine. Samas toetavad mitmed omavalitsused ka saavutussporti ning rahvusvaheliste võistluste korraldamist oma piirkonnas. Oma linna esindusvõistkonda toetavad näiteks Pärnu, Paide, Rakvere, Rapla, Tartu ja Tallinn. Esindussportlasi ja tippportlasi toetavad Pärnu, Tartu, Tallinn ja mitmed teised vallad ja linnad.

2020. aastal, mis oli mõjutatud Covid-19 viiruse leviku tõkestamiseks seatud piirangutest, eraldasid kohalikud omavalitsused saavutussporti iseloomuga toetusi kokku 3,2 miljoni euro eest. Jättes välja Tallinna ja Tartu summad, toetasid ülejäänud 77 kohalikku omavalitsust saavutussporti kokku ligikaudu 1,4 mln euroga. Seega rahvaarvult kaks suuremat omavalitsust andsid 57% ja ülejäänud 77 kohalikku omavalitsust 43% toetuste kogumahust.

Viimastel aastatel on kohalikud omavalitsused sporti toetanud umbes 60 miljoni euroga aastas, 2019. aastal aga koguni 82,2 miljoni euroga. Seega on saavutussporti toetus umbes 5% spordile eraldatavast toetust ning tõestab väidet, et kohalike omavalitsuste fookus on ennekõike noortespordil, kohalikel üritustel ja nendega seotud spordiobjektide rajamisel ja ülalpidamisel.

Võttes aluseks kohalikus omavalitsuses elavate inimeste arvu, siis kõige enam toetasid saavutussporti ühe elaniku kohta Tartu linn, Kanepi vald ja Tartu vald. Keskmiselt toetati saavutussporti 2,38 euroga inimese kohta. Jättes välja Tallinna ja Tartu, siis ülejäänud omavalitsused toetasid saavutussporti keskmiselt 1,72 euroga inimese kohta. Jättes kõrvale rahvusvaheliste võistluste korraldamise toetamise summas 1,1 miljonit eurot, siis keskmiselt eraldati sportlastele ja nende treeneritele 79 kohaliku omavalitsuse poolt 1,55 eurot elaniku kohta.

Kultuuriministeerium kaardistas koos maakonna spordiliitudega kohalike omavalitsuste panuse saavutusspordi 2020. aastal.

Ülevaade toetusliikidest 2020. aastal

Kokku: 3 159 447 €

Siinkohal näiteks Tartu linn, kellel on seitse saavutus-
spordi toetusmeedet:

1. Rahvusvaheliste spordiürituste korraldamise toetus, näiteks mullu toetati Rally Estonia WRC etapi läbiviimist, triatloni EM-i korraldamist ja Tartu Maratoni ettevalmistamist.

2. Linna esindusvõistkondade toetus Tartu Ülikooli korvpallivõistkonnale, Bigbank Tartu võrkpallimeeskonnale, JK Tammeka jalgpallimeeskonnale ja Tartu Välk 494 jäähokimeeskonnale.

3. Tartu linna tippspordistipendiumid tartlastest andekatele noorsportlastele ja täiskasvanud saavutusportlastele. Tegemist on iga-aastase ühekordse stipendiumiga, mis kantakse otse sportlasele.

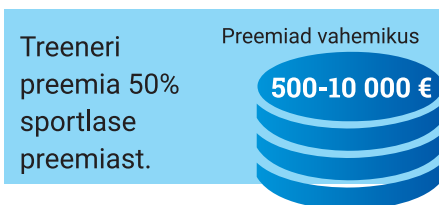
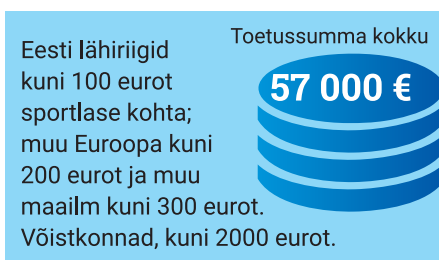
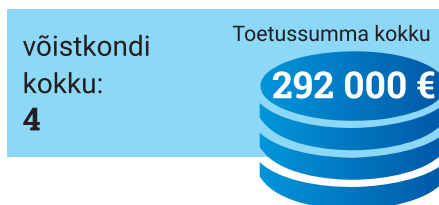
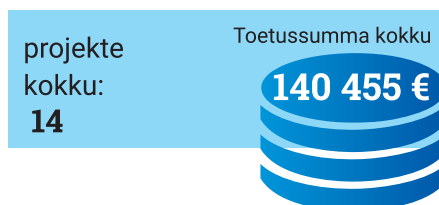
4. Mobiilsustoetused, mille eesmärk on toetada tartlastest saavutusportlaste ja võistkondade osalemist rahvusvahelistel tiitlivõistlustel ja rahvusvaheliselt tunnustatud võistlustel.

5. Tiitlivõistluste medalistide premeerimine, tunnustatakse rahvusvaheliste tiitlivõistluste medalisaajaid ja nende treenereid.

6. Spordiaasta aunimetused ja preemiad, kui selguvad parimad seitsmes kategoorias.

7. Spordiinventari toetused, mida saab taotleda spetsiifilise spordivarustuse kaasfinantseerimiseks põhimõttel klubi minimaalselt 50% ja linn kuni 50% inventari maksumusest. Toetatud on veemoto sportlasi paatide ehitamisel, vehklejaid, suusatajaid, võimlejaid ja jalgrattureid inventari soetamisel.

2020

2019	2020	2021
toetus	planeeritud	planeeritud
1000 €	1250 €	1500 €
kätte	kätte	kätte

2.5. EESTI SEISAB MITMEL RINDEL SPORDIAUSUSE EEST

Viimasel aastal on Eesti spordivaldkond teinud mitmeid uudseid ja olulisi samme, et aina paremini ja ühtsemalt seista spordiaususe eest.

Kultuuriministerium on toetanud Eesti Olümpiakomitee poolt 17. septembril 2019 asutatud Eesti Antidopingu ja Spordieetika SA (edaspidi EADSE) ülesehitamist. EADSE liitus SA Eesti Antidoping 2020. aasta lõpus. Lisaks dopinguvastasele ennetustegevusele tegeleb EADSE spordivõistluste manipuleerimise ning väärkohtlemise ja ahistamise vastase ennetustegevusega, samuti spordivõistluste turvalisuse teemaga.

2020. aasta lõpus sõlmiti spordiseaduse alusel EADSE-ga haldusleping spordivõistlustega manipuleerimise kontaktpunkti ülesannete täitmiseks Eestis. Vastavalt Spordiseaduse §11¹ on spordivõistlustega manipuleerimise vastase riikliku kontaktpunkti ülesanded:

- 1) kogub ja edastab asjaomastele organisatsioonidele ja asutustele spordivõistlustega manipuleerimise vastase võitlusega seotud teavet;
- 2) koordineerib spordivõistlustega manipuleerimise vastast võitlust;
- 3) võtab vastu, koondab ja analüüsib teavet tavatutest ja kahtlastest, Eestis toimuvate spordivõistluste kohta sõlmitud kihlvedudest ning edastab vajaduse korral hoiatusi;
- 4) edastab teavet võimalike rikkumiste kohta riigiasutustele, spordiorganisatsioonidele või spordikihlvedude korraldajatele;
- 5) teeb koostööd kõigi organisatsioonide ja asjaomaste asutustega riigisisel ja rahvusvahelisel tasandil, sealhulgas teiste riikide kontaktpunktidega.

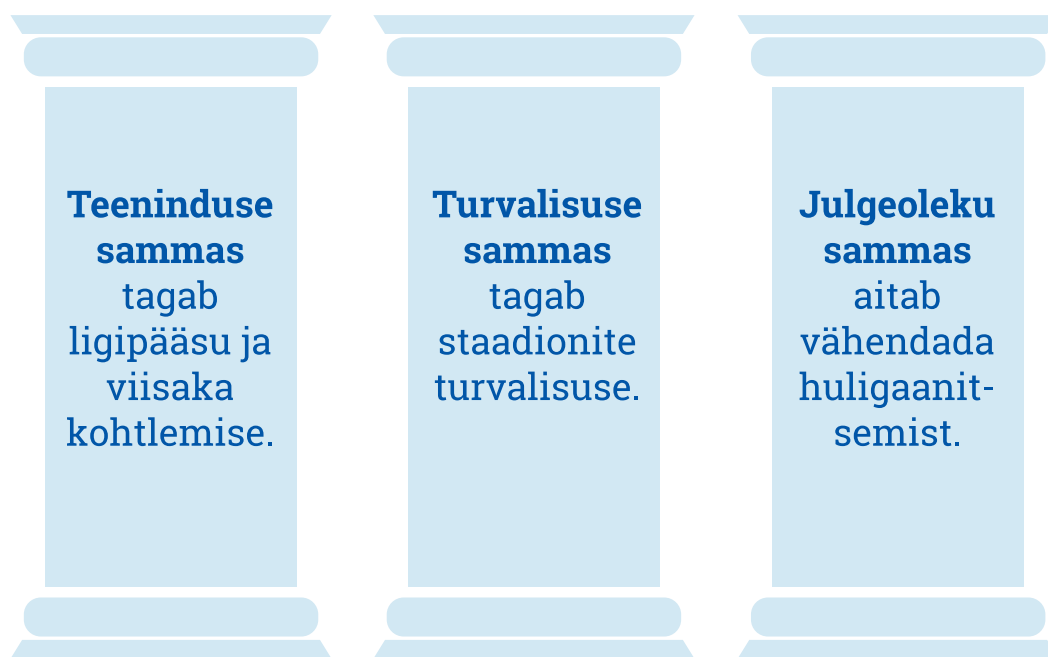
Dopingukuritegu seadusesse

Spordivõistlustega manipuleerimise vastases võitluses parimate praktikate ja info vahetamiseks liitus Eesti 2020. aasta kevadel nn Kopenhaageni grupiga, mis on spordivõistlustega manipuleerimise riiklike platvormide esindajate mitteametlik töörühm. Antud töörühmaga on liitunud juba üle 30 riigi.

1. märtsist 2020. aastal kehtima hakanud spordiseaduse muutmise muudeti ka Eesti karistusseadustiku §195 uue pealkirjaga „Dopingukuritegu“. Muudetud sätete abil saab edaspidi paremini karistada dopingu tarvitamisele kaasaaitajaid (nt kasutamisele õhutajad, vahendajad), et võidelda erinevate dopinguvõrgustike ja nende tekkimise vastu, ning nüüdsest on selgem ka dopingu mõiste.

EADSE juhtimisel on Eestis valmistatud ka 2021. aasta kehtima hakkavate uue Maailma Dopinguvastase Agentuuri (WADA) dopinguvastase koodeksi ja seda täiendavate rahvusvaheliste standardite rakendamiseks.

/Euroopa Nõukogu konventsioon/

Alates 1. veebruarist 2020 hakkas Eestis kehtima jalgpallivõistlustel ja teistel spordiüritustel turvalisuse, julgeoleku ja teenindamise lõimitud lähenemisviisi käsitleva Euroopa Nõukogu konventsioon, mis ajakohastab 1985. aasta jalgpallivõistluste ja teiste spordiürituste pealtvaatajate vägivalda ning muid korrarikkumisi käsitleva Euroopa konventsiooni. Uue konventsiooni eesmärk on võtta kasutusele ühine, mitut asutust hõlmav lähenemisviis ning luua partnerlusi kõigi asutuste ja sidusrühmade vahel. Turvalisuse sammas peaks tagama enne kõike infrastruktuuri (staadionide) turvalisuse, julgeoleku sammas peaks aitama vältida huligaanitamist (koostöö politseiga, kes tagab julgeoleku, teeb riskihindamisi, määrab karistusi avaliku korra rikkumise eest) ning teeninduse all soovitakse tagada ligipääs ja hea teenindus kõigile spordivõistluste osalejatele (nt lastega pered, puudega inimesed), selged ja hästi nähtavad märgistused, tualettruumide kättesaadavus ning viisakas kohtlemine kogu ürituse jooksul.

3. VAADE TULEVIKKU

Hea tervis on oluline eeldus Eesti rahva säilimiseks, riigi jätkusuutlikkuse tagamiseks ning olema edukas spordiriik. Eesti inimeste tervisenäitajad on murettekitavad, mistõttu on olukorra parandamiseks vajalik kasutusele võtta uusi meetmeid ning olemasolevaid täiustada.

Üks olulisemaid tervist mõjutavaid faktoreid on inimeste kehaline aktiivsus. Statistika järgi ei liigu eestimaalased piisavalt, et tagada tervise säilimiseks vajalik minimaalne kehaline koormus. Probleemi süvendas ja tõstis esile COVID pandeemia, kui lisaks vähesest liikumisest tingitud probleemidele süvenesid oluliselt ka vaimse tervise häired. Aasta alguses ametisse astunud valitsus on olukorra tõsidust teadvustanud ning Vabariigi Valitsuse 100 päeva plaani on lisatud tervete eluviiside ja rahvatervise edendamiseks liikumisharrastuse kontseptsiooni väljatöötamine. Ka koalitsioonilepingus on välja toodud, et Eesti inimeste eeldatava eluea ja tervena elatud aastate arvu tõstmiseks on vajalik suunata senisest enam ressursse tervislike eluviiside edendamiseks. Kuigi liikumisharrastuse olulisemad mõõdikud liiguvad positiivses trendis, ei suuda need sammu pidada inimeste tervist negatiivselt mõjutavate faktoritega. Vajadus muutusteks on suur!

Liikumisharrastuse edendamisel on vaja senisest enam teaduspõhist ning koordineeritumat lähenemist, mis arvestaks enam kiiresti muutuva maailmaga. Selleks on tarvis lisaks täiendavate rahaliste vahendite leidmisele teha süsteemis muudatusi, et kasutada riigi ressursse senisest efektiivsemalt ja nii saavutada strateegilised eesmärgid, mille spordivaldkond koos riigiga on seadnud.

Kuna vähene kehaline aktiivsus on kogu maailmas aina suurem probleem, ei ole ainuõigeid ja kiireid lahendusi. Riik peaks senisest enam soodustama innovaatiliste lahenduste kasutuselevõttu ning katsetama uusi lähenemisi. Selleks on vaja riigile partnereid, kes on valmis muutusi initsieerima, lahendusi välja pakkuma ning neid ellu viima. Rõhuasetus on vaja suunata aktiivsetelt inimestelt vähemaktiivsetele. Seejuures on oluline, et juba hästi toimivaid lahendusi hoitakse ja arendatakse, sihtgruppi tuleb lihtsalt laiendada.

Üks võimalus protsesside juhtimise tõhustamiseks on luua kompetentsikeskus, millest kujuneks nii riigile kui ka spordiorganisatsioonidele peamine strateegiline partner, kuhu on koondunud kõik vajalikud kompetentsid, et teaduspõhiselt ja süsteemselt juhtida liikumisharrastuse arengut Eestis. Selline oluline ja keskne funktsioon on täna puudu.

Laste kehv olukord nõuab jõulist tegutsemist

Uute algatuste käivitamiseks on oluline täiendavate toetuste suunamine liikumisharrastusse. Kultuuriministeeriumi poolt riigi eelarvestrateegiasse esitatud taotluse kohaselt kujundatakse koostöös Eesti Kultuurkapitaliga 1 miljoni lisaraha toel kehakultuuri sihtkapitalist peamine liikumisharrastuse rahastamise kanal. Sihtgrupp on kogu Eesti elanikkond terve elukaare vältel. Praegu on hinnanguliselt liikumisharrastuse ja spordiga haaratud u 400 000 inimest, sh 192 000 neist on spordiregistri andmete järgi seotud mõne spordiklubiga. Liikumisharrastuse reformi tulemusena on eesmärgiks aastaks 2030 regulaarselt liikuma saada 60-70% Eesti inimestest.

Koheselt ja jõulisemalt tuleb reageerida, et ennetada terviseriske, mille põhjustajaks on laste ja noorte väga madal kehalise aktiivsus. Alla 25% lastest ja noortest liigub piisavalt ja iga neljas esimese klassi laps on ülekaaluline või rasvunud. Nemad juhivad Eesti elu 10-20 aasta pärast. Unustatud hoovisport ja sellega kaasnev liikumisrõõm tuleb leida uuel viisil. Laste kehaline aktiivsus ei tule kasuks ainult tervisele, vaid sellega paraneb ka õppeedukus, keskendumisvõime ja käitumine koolis. Just koolipäeva raames peaks lastele tagama võimaluse olla vähemalt tund aktiivne. Loomulikult ei pea WHO miinimumi tagamiseks stopperit käima panema, võib ka nii, et täna liigutakse pool tundi ja homme poolteist, aga igal juhul peab selles suunas liikuma.

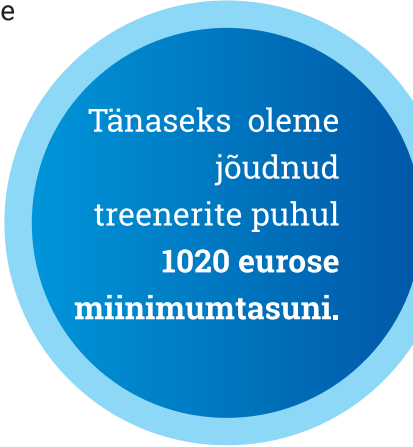
Elva linn on pioneerina käivitanud programmi, kus esimeste klassi lastele tagatakse koostöös spordiorganisatsioonidega igapäevane liikumistund. Eesmärk on tagada sarnased tingimused kõikidele Eesti lastele minimaalselt esimeses kooliastmes, aga vajadus on kindlasti kõikides kooliastmetes.

Liikumisharrastuse treener tuleks integreerida tervishoiusüsteemi

Kaasaegses spordis on harrastuse, sporditulemuste, isiksuse, oskuste ja väärtushinnangute kujunemisel äärmiselt oluline roll treeneritel. Noortega tegelevate treenerite tööjõukulude toetusmeede on loonud spordiorganisatsioonides kindlustunde treenerite tööle võtmiseks. Kui aastaid püsis treenerite kutsete arv alla 3500, siis 2020. aasta sügisel fikseeriti rekordina 3693 treenerikutset. On märgiline, et see sündis pandeemia tingimustes. Alates treenerite tööjõukulu toetuse meetme rakendamisest 2014. aastal on olnud eesmärk viia täiskoormusel töötavate treenerite palk Eesti keskmise palga tasemele. Tänapäevaks oleme jõudnud 1020 eurose miinimumtasuni. Arvestades kõrgema kutsetasemega treenerite arvu kasvu ja keskmise palga prognoosi, on vajalik riigipoolne toetus kasvatada aastaks 2030 kolmekordseks – 20 miljoni euroni.

Kui treenerite abiga saame koolis parandada laste liikumisvõimalusi ja –oskusi, on nõustamise kaudu võimalik panustada haiguste ennetamisse. WHO soovitude kohaselt tuleks riskirühmadele mõeldud toitumis- ja liikumisnõustamine integreerida esmatasandi tervisesüsteemi. Üks võimalus on muuta lühinõustamine tõhusamaks tervishoiutöötajate suutlikkuse parandamisega, viies läbi vastavaid koolitusi, sh sobivaid nõustamistehnikaid ning koolitada vastavaid spetsialiste. EOK alustas eelmisel aastal liikumisharrastuse treenerite koolitamist ning kutsete väljastamist, järgmise sammuna oleks vaja vastava kutse saanud inimesed integreerida tervishoiusüsteemi, et senisest mõjusamalt ennetada üha suurenevaid tervisemuresid ning olla senisest efektiivsemalt toeks neile, kes juba on probleemide küüsis.

Järjepidevalt vajab uuendamist ja arendamist sporditaristu. EOK läbiviidud kaardistus näitas spordivaldkonna investeringute ootuste kogusummaks ligi 260 miljonit. Sellest riigi osa 150 miljonit, kohalike omavalituste osa 63 miljonit ja ülejäänud erasektori panus. On selge, et kõik unistused kohe ei realiseeru, teha tuleb tarku valikuid ja prioriteedid seada.

Tänapäevaks oleme jõudnud treenerite puhul 1020 eurose miinimumtasuni.

Liikumisharrastuse reformi tulemusena on eesmärgiks aastaks 2030 regulaarselt liikuma saada 60-70% Eesti inimestest.

Rahvatervise ja liikumisaktiivsuse seisukohast on taristu, aga ka transpordikorralduse kvaliteet määrava tähtsusega. On oluline luua elukeskkond, mis soosib jalgsi ja jalgrattaga liikumist ning kutsub liikuma nii noori kui ka eakaid. Arengustrateegias "Eesti 2035" on välja toodud, et vajalik on eelistada üldist energiakasutust vähendavaid ning aktiivseid liikumisviise soodustavaid investeeringuid. Samuti on üheks eesmärgiks seatud, et elukeskkond oleks turvaline ning avaliku ruumi planeerimisel eelistatakse ohutut ja turvalist ning tervist toetavat käitumist soodustavaid lahendusi, mis tagavad ligipääsetavuse kõigile inimestele terve elukaare vältel. Seega oleme riigi tasandil eesmärgid selgelt sõnastanud, nüüd on vaja sõnastatud tegevusi hakata ellu viima.

Team Estonia toetus peab tõusma

Iga riik vajab edasi pürgimisel ja rahva ühtsustunde kasvatamiseks edulugusid. Maailma paremikku kerkinud sportlased ning nende võidud on eeskujuks noortele ja pakuvad inspiratsiooni laiemalt. Team Estonia projekti käivitamine koos EOK-ga ja spordi toetusmeetmete reformimine loob selleks paremad eeldused. Team Estoniaga on algust tehtud, aga mitut olulist lõiku on vaja tõhustada. Eelseisvatel aastatel on fookuses sportlaste ja nende treenerite igakuiste tasude ja toetuste tõstmine, spordialaliitude võimekuse kasvatamine ja tugi- ning meditsiini-teenuste kvaliteedi ja mahu suurendamine. Selleks on vajalik järgmise nelja aastaga kasvatada Team Estonia toetust 3 miljonilt 9 miljoni euroni.

Sportlikud saavutused omavad väärtust vaid juhul, kui need on saavutatud ausal teel ning treening- ning võistlustegevuses lähtutakse olümpialiikumise alusväärtustest. Nendest väärtustest kinnipidamise kaitseks on EOK loonud Eesti Antidopingu ja Spordieetika SA, kelle ülesandeks on võidelda dopinguga ja spordivõistlustega manipuleerimise vastu, aidata tagada spordivõistlustel osalejate turvalisus, aidata ennetada diskrimineerimist, väärkohtlemist, ahistamist jm ning lahendada muid spordi ausust ohustavaid probleeme.

